

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Bilder av unga män

- en diskursanalys av svensk, samtida ungdomslitteratur,
med fokus på sexualitet och maskulinitet

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Farida Khan

Handledare: Nils Hammarén

Abstract

Titel Bilder av unga män – en diskursanalys av svensk, samtida ungdomslitteratur, med fokus på sexualitet och maskulinitet

Författare Farida Khan

Nyckelord sexualitet, maskulinitet, diskursanalys, ungdomslitteratur

Mitt syfte är att undersöka hur unga män porträtteras i svensk, samtida ungdomslitteratur. Jag vill undersöka vilka representationer och förståelser av maskulinitet och sexualitet som återfinns, skapas och återskapas i berättelserna.

Det empiriska materialet består av fyra, svenska ungdomsböcker, skrivna under 2000-talet. Genom att göra en diskursanalys vill jag blottlägga de normerande diskurser om maskulinitet och sexualitet, som påverkar unga människor idag. Jag vill också se om det skapas några motbilder till traditionell maskulinitet, i litteraturen. Teorin består av essentialistiska, biologiska och psykologiska teorier, samt perspektiv som utgör motstånd till dessa, inom socialkonstruktivistisk teori och mansforskning.

Genom fyra frågeställningar söker jag ta reda på vilka bilder av unga män, som målas upp i den utvalda litteraturen: Hur beskrivs innehållet i sexuella och erotiska situationer? Vad osynliggörs/synliggörs i beskrivningar av sexuella fantasier och önskningar och hur uttrycks begär och åtrå och mot vem riktas det/riktas det inte? Den sista frågeställningen behandlar maskulinitet och jag frågar mig vilket innehåll beskrivningar av ”maskulinitet” har i berättelserna?

Resultatet visar att en stereotyp mansbild reproduceras i stor utsträckning. Den traditionellt maskulina killen är populär bland det motsatta könet och alla karaktärer är heterosexuella. Maskulinitet sammankopplas med heterosexualitet. Sexualitet kopplas till könsorganet och mannens sexualitet reduceras till penis. En schablonartad bild av maskulinitet, hyllas framför en mer nyanserad och varierad sådan. Muskelbyggnad, självsäkerhet, autonomi och otillgänglighet beskrivs som attraktiva drag. Den populära killen har en stor sexuell lust, som han inte kan kontrollera. Han beskrivs som opålitlig och svekfull och lätt att förföra och delvis offer för sin egen sexualitet. Ofta beskrivs mannen som impulsstyrd och med en lust som förklaras som en överväldigande drift. Den populära killen blir objektifierad, han förklaras vara ”sexig”, till skillnad från de killar som beskrivs som mer känsliga och omtänksamma. Dessa unga män har tunna, smala kroppar, låg självkänsla och beskrivs i ljusa färger, till skillnad från de traditionellt maskulina killarna som målas upp i mörka färger. Erotiska och explicita beskrivningar av fantasier och möten uteblir. Två personer, av olika kön, kyssar, smek och slutligen penetration är den dominerande bilden av ett möte. Mannen beskrivs, oftare än kvinnan, som den aktiva i en sexuell situation. Fantasibilderna ser liknande ut. Lust och begär riktas uteslutande mot det motsatta könet.

INNEHÅLL

Inledning

Bakgrund	5
Syfte	8
Frågeställningar	8
Disposition	8

Tidigare forskning

En svensk och en amerikansk studie	9
Mansforskning	10
Kulturens roll i mansforskning	10

Teori

Essentialism	12
Dualism	13
Tre förhärskande ideologier – Gayle Rubin	14
- Sex negativity	14
- The hierarchical evaluation of sex acts	15
- The lack of concept of benign sexual variation	15
Queerteorins kritik av heteronormativitet	16
Alienation	16

Perspektiv

”Sexualitet” och ”sex” enligt Foucault	18
Diskursanalys som social praktik och maktbegreppet	18
Sexualitet	19
Sexualitet och språk	19
Maskulinitet	20

Metod

Metodbegreppet inom kritisk samhällsvetenskaplig forskning	21
Metodval	21
Analysmetod-diskursanalys	22
Urval och tillvägagångssätt	23
Kan man vara objektiv?	24
Validitet och generaliserbarhet	24
Förförståelse	25

Resultat och analys

Räcker det om jag älskar dig? (2006) – Katarina von Bredow	26
Linas kvällsbok 2: Två killar och ett hjärta (2006) – Emma Hamberg	30
Emanuel (2001) – Sören Olsson & Anders Jacobsson	35
Solprinsen (2004) – Per Nilsson	40
Sammanfattning	51
Den heterosexuella, kåta opålitliga mannen	51
Den traditionellt maskulina killen får tjejer	51
Killar tänker mer på sex och är kåtare än tjejer	52
Total heterosexualitet och ”goda” tjejer	52
Han tar henne på bröstet och hemligheten sväller	52

<u>Diskussion</u>	53
<u>Litteraturlista</u>	55

Inledning

Bakgrund

Jag berättar stolt för mina föräldrar att jag blivit antagen till en sexologikurs på universitetet. Pappa tittar inte på mig och börjar genast tala om något helt annat. Jag suckar inombords. I mammas ansikte drar en snabb spänning i käkarna förbi, hon säger "jaha" och det intresse jag hoppats på uteblir. Visst ser hon lite obekvämt ut, tänker jag för mig själv. Vad hade jag väntat mig? En aning entusiasm och frågvishet kanske? Jag skulle vilja att de undrade vad man läser om i en sexologikurs och vad jag förväntar mig få ut av den? Så som jag vet att de hade frågat mig vad en kurs i arkeologi innehåller och framför allt varför jag valt att läsa en sådan kurs?

När jag var yngre var jag nyfiken på kåthet och sex, som många barn och ungdomar. När en klasskamrat berättade om boken "Grottbjörnens folk" lånade jag den genast, bläddrade snabbt igenom den och fann passagen där den kvinnliga huvudpersonen har samlag. Jag läste detta avsnitt om och om igen, röd om kinderna, ensam i mitt rum. Det var en häftig upplevelse att känna hur det dunkade i hela kroppen. Trots mina elva år förstod jag inte riktigt vad som hände och jag var helt säker på att "dunket" syntes utanpå. För mig blev böcker och skönlitteratur viktigt i mitt sökande efter både upphetsning och information. Jag lånade böckerna "Puss" (1975) och "Kram" av Hellberg (1973). Genom dessa böcker lärde jag mig vad onani var. Jag kände snart att beskrivningarna i dessa ungdomsböcker inte var explicita nog. Jag ville läsa mer detaljerade beskrivningar. Min väninna läste vuxen populärlitteratur och läste ohämmat upp passager med sexuellt innehåll. Jag vågade aldrig låna dessa böcker, men var tacksam att hon delade med sig. Så kallad vuxenlitteratur var långt mer tillfredsställande i sitt erotiska innehåll.

När jag gick i grundskolan hade vi en lektion i sex och samlevnad, där läraren obekvämt berättade om hur barn blev till och hur flickor och pojkar såg kroppsligt olika ut. En nioårig klasskamrat skrattade så våldsamt (inte helt olikt de skratt man kan få höra på teve programmet Fråga Olle) att han fick stanna kvar på rasten och tala enskilt med läraren. Då skrattade han inte mer. Jag kommer aldrig att glömma paniken och skammen i hans gråtfyllda ögon. Sanning och konsekvens. Tungkyssar och mörka rum. Jag minns speciellt en gång, då klassen låg i en stor säng, ett gäng rödkindade 12-åriga barn som ohämmat gned sig mot varandra. Man kan fråga sig vad som hade hänt om föräldrar kommit in i rummet just då?

Jag blev äldre och i ett tält i Hultsfred fick jag leva ut en del fantasi. Den gången funderade jag inte på hur jag borde vara, eller hur denna okända människa skulle kunna tänka om mig efteråt. Medvetenheten kring normer och föreställningar om manligt och kvinnligt växte med åren och jag upplevde mig som ofri många gånger. Hur borde jag lyfta benet nu? Hur gör man för att se sexig ut? Skulle det se utmanande ut om jag lutar mig framåt nu? Jag var ständigt iakttagande mig själv och den andre, som om jag svävade ovanför mig själv. Jag hade en del tillfälliga sexuella kontakter och när jag en dag läste innebörden av ordet av promiskuös stämplade jag mig själv och inbillade mig att det hade förmodligen alla andra också gjort. Jag skämdes. Dålig, dålig, jag är en dålig tjej, tänkte jag.

Sexualitet och relationer är sett som viktiga teman under ungdomsåren. Inte sällan möts den unge av stängda dörrar, när de vill tala om relationer, sex och sexualitet. Varför? Vad är det som vuxenvärlden finner så skrämmande med dessa ämnen. Man skyddar och mörkar, tystar och ifrågasätter. Moralpaniken är högst levande. Sex utan kärlek, flera sexuella partners under kort tid, flera samtidigt, ungdomar experimenterar sexuellt!! Nej, det får de inte göra. Det är

farligt! Sex är farligt. Vad betyder experimentera? Att man provar olika sätt att vara nära på, med olika personer? Ungdomar verkar så kåta och nyfikna att de kan hoppa från tjej till kille? Det finns en föreställning om att människor skall vara trogna en könskategori, annars uppfattas det som förvirrat eller t.o.m. identitetsförvirrat.

I de flesta kapitalistiska samhällen ser vi en sexualisering av kulturella uttryck och genom teknologins utveckling har bilder och uttryck blivit lättillgängliga och ibland omöjliga att värja sig för. Det debatteras om hur dessa bilder påverkar oss. Hal Foster beskriver att postmodern kultur är karaktäristisk för sin utmaning av skiljelinjer och dikotomier, t.ex. den historiskt estetiska uppdelningen av konst och "trash", finkultur och dess påstådda motsats, maskulinitet och femininitet, pornografi och erotik (McNair, 1996).

Projicerar vuxenvärlden sin förvirring på de unga? 30 oktober intervjuas en tjej av Göteborgsposten, i samband med en artikel om ungdomar och sexualitet. Hon har inte behov av att definiera sig som hetero-, homo- eller bisexuell. *"Jag tänker inte så mycket på om det är en kille eller tjej. Det beror mest på personen om jag blir attraherad."* Forskaren Margareta Forsberg uttalar sig i samma artikel och säger att hon upplever att många tror att ungdomar är mer lössläppta än de är. Jag frågar mig vad lössläppt innebär och i detta sammanhang innebär det troligen att en person har sexuellt umgänge med ett flertal (ca 3) personer under kort tid, samt ett synligt intresse för sex. Jag tror att vuxna är mer "lössläppta" än vad de vill ge sken av.

Omvärlden är full av normer och värderingar, vilket kan skapa inre konflikt hos människan. Den psykiska ohälsa som man menar ungdomar uppvisar kräver insatser. Man bör erbjuda information, stöd och öppna öron. Jag menar att man, i vissa fall, kan uppleva stöd med hjälp av en skönlitterär bok, om innehållet öppnar upp för reflektion. De böcker vi tycker om innehåller ofta identifikation. Vi tycker om att kunna spegla oss och genom en nyanserad spegel ser vi inte så märkliga ut som vi kan tro. Ibland behöver också vi människor ren information. Så här kan det gå till, så här kan det kännas o.s.v. Vuxenvärlden bör kunna erbjuda ett stöd i orienteringen i djungeln av intryck. Att osynliggöra variation och mångfald, att backa för närgångna diskussioner eller frågor, att döma beteenden och fantasier som onormala, det är inte att stödja, det är snarare ett sätt att diskriminera och förtrycka.

När man tittar på innehållet i ungdomslitteratur, vilket kategoriseras som en genre som speciellt riktar sig till ungdomar, finns det förvånande liten öppenhet kring sex och sexualitet. Det faktum att man skapat en speciell genre tänker jag är baserat på en pedagogisk tanke. Jag ser heteronormativitet och en utebliven diskussion kring fördomar, normer och stereotyper reproduceras och sammantaget verkar innehållet i många ungdomsböcker vara ganska torftigt, vad det gäller erotik och språkbruk därtill. I en jämförelse med vuxenlitteratur är skillnaden tydlig. Så vad är det man menar att litteratur speciellt riktad till ungdomar inte bör innehålla och varför?

Denna uppsats är avgränsad till unga män, maskulinitet och sexualitet. Den explosionsartade utvecklingen av forskning kring män och maskuliniteter är tydlig. På socionomprogrammet finns nu en kurs som handlar om just detta. Under de senaste 20 åren har kunskapandet ökat successivt och man anser att vi behöver en utvecklad diskussion och förståelse av mäns levnadsvillkor i senmoderniteten. Trots all ny forskning om manlighet kvarstår en stor utmaning, som gäller otaliga livsområden - tillåtandet av variation. I uppdelningen män och kvinnor tenderar vi att bli kategoriska, men jag anser att det finns en poäng i att vända blicken mot just unga män, då det är ett relativt nytt kunskapsfält. I Dagens Nyheter den 23 november

står det: *"Killar får en vriden syn på sex"*. I artikeln uttrycker sig två unga tjejer kring killar, porr och Internet. De tror att killar får mycket av sin attityd från nätet och lättillgängliga bilder påverkar synen på kärlek och sex negativt. Artikeln utgår från heterosexualitet. En av tjejerna funderar kring de uttalanden hon hört av killar i sin ålder om hur tjejer skall "spräckas". Hon säger: *"Ja, de flesta killar är schysta. De längtar efter kärlek och vill ha mjukt och fint sex, men inför sina kompisar måste de säga sådär. Det är den där maktkampen...Som kille måste man alltid visa sig hårdare och tuffare än de andra, det verkar så himla jobbigt."* Det är det här "jobbiga" som diskuteras i medier och forskning. Man uppmärksammar den press som finns på män att vara traditionellt maskulina.

Jag vill undersöka om förståelsen om krav på traditionell maskulinitet visar sig i ungdomslitteratur, men under vägen har jag också valt att rikta fokus på sexualitet och vill försöka föra två diskussioner, en om maskulinitet och en om sexualitet. Jag tycker inte nödvändigtvis att de bör sammankopplas. Jag har medvetet valt bort att titta närmre på identitet och på upplösningen av kärleksideologin i undersökningen, för att försöka friställa sex och sexualitet från andra begrepp. Gayle Rubin säger så här i en intervju år 1981: *"In 1968, compared to the left, the women's movement had everything to say about sex. Not just about gender, but about sex. It's only become clear most recently that feminist theory, although it talks about sex, mostly talks in terms of gender and gender hierarchy and the relationships between men and women. It doesn't really have a language for sexual desire and wants. Feminists concepts and Marxist concepts are indispensable (oumbärliga, min översättning) for dealing with sex. But you have to deal with sex, and not assume that if you're talking about class or gender or romance, you're talking about sex."* (English/Hollibaugh/Rubin, 1981)

Förtryck kan identifieras överallt i vårt samhälle. Vi har inte lyckats acceptera mänskliga olikheter och val, vare sig det gäller hudfärg, religiös eller kulturell tillhörighet, val av partner, sexuell orientering eller sättet en människa väljer att vara sexuell med sig själv eller någon annan. I mitt skrivande har jag fått erfara hur svårt det är att inte nästla in sig i föreställningar om libido, heterosexualitet, homosexualitet, kön och andra stora diskurser i förhållande till sex och sexualitet.

I begreppet sex lägger jag sexuell aktivitet, tankar och fantasier. Ordet sexualitet är fyllt med definitioner från diverse institutioner i samhället. Sexualitet kommer att användas för de föreställningar som finns om vad som har med sex att göra hos den mänskliga varelsen och vårt handlande. Min användning av begreppet erotik får förklaras genom Erica Jongs och Barbara Smiths distinktion mellan erotik och pornografi. Jong menar att erotik hyllar människans erotiska intentioner, på ett konstnärligt sätt och därmed har ett estetiskt värde, till skillnad från pornografi, som fungerar som en hjälp till masturbation och inte har en estetisk intention. Barbara Smith menar att erotik är sexualiserad konst och pornografi sexualiserad kapitalism; massproducerad för profit (McNair, 1996).

Syfte

Mitt syfte är att undersöka hur unga mäns sexualitet porträtteras i fyra svenska ungdomsböcker. Jag vill också undersöka vilka representationer och förståelser av maskulinitet och sexualitet som återfinns, skapas och återskapas i berättelserna.

Frågeställningar

Vilket innehåll har beskrivningar av sexuella och erotiska situationer?

Vad osynliggörs/synliggörs i beskrivningar av sexuella fantasier och önskningar.

Hur uttrycks begär och åtrå och mot vem riktas det/riktas det inte?

Vilket innehåll har beskrivningar av ”maskulinitet” i berättelserna?

Disposition

I avsnittet tidigare forskning redovisar jag resultat ur en uppsats skriven 2007, om maskulinitetsskapande i ungdomslitteratur. En studie av engelskspråkiga ungdomsböcker omnämns också. Vidare redovisas bakgrunden till akademisk mansforskning, de frågeställningar som ligger till grund för utvecklingen av ämnet, samt kulturens roll, de influenser och bilder som omger oss och deras eventuella påverkan av maskulinitetsskapande och sexualitet. Jag omnämner också resultat av forskning gjord på unga mäns attityd till homosexualitet, för att belysa bristen på acceptans, i dagsläget.

Teoriavsnittet är uppdelat i perspektiv och teori, då perspektiven är valda utifrån min intention med uppsatsen och att jag anser att de är bärande för en förståelse av den samhälleliga kontexten, i vilken berättelserna är skrivna. Teorin likaså, men den är mer tydligt applicerbar på analyserna.

I metodavsnittet redovisar jag urvalsprocess, tillvägagångssätt och ramar kring uppsatsen, samt försöker tydliggöra mitt metodval och skäl till detta. Jag fokuserar på kritisk samhällsforskning och redogör för mitt kritiska förhållningssätt. Generaliserbarhet, validitet och förförståelse följer som de obligatoriska moment de är och efter det finner vi resultat och analys. För ett tydliggörande av resultatet sammanfattas analys i teman. Efter det följer en avslutande diskussion.

Tidigare forskning

En svensk och en amerikansk studie

I sökning på ord som sexuality, adolesence, youth och masculinity fann jag psykologiska och medicinska avhandlingar, t.ex. i *Archives of sexual behavior* och *Journal of Youth and Adolescence*. Dessa angränsar inte till mitt ämne, utan är mer texter utifrån biologiska och essentialistiska perspektiv, vilka jag kritiserar i denna uppsats. Denna forskning redovisas inte.

Genom sökande efter avhandlingar och artiklar om ungdom, sexualitet och maskulinitet fann jag mycket skrivet om unga tjejer, desto mindre om unga män. Jag fann dessutom mer om barnlitteratur än ungdomslitteratur.

I magisteruppsatsen *Pojkars maskulinitetsskapande i samtida skönlitterära ungdomsböcker* (2007) av Sandra Olofsson, skriver författaren om bilder av maskulinitet, genusidentitet och genusstereotypa föreställningar. Hon skriver att genus konstrueras genom den sociala interaktionen människor emellan eller mellan människor och institutioner och hon har ett socialkonstruktivistiskt perspektiv som utgångspunkt. Hon frågar sig vilka maskuliniteter som förekommer i ett antal utvalda romaner och utgår från Connells teori om maskuliniteter. R.W Connells bidrag till mansforskning har fått stark genomslagskraft. Connell har formulerat en teori om "hegemonisk manlighet", vilket innefattar en hierarkisk uppdelning av olika former av under- och överordnade manligheter, samt vilken position dessa har till den dominerande manligheten (Johansson, 2000). Utifrån Connells teori listar hon vilka sorts maskuliniteter som porträtteras i var och en av de utvalda berättelserna (underordnad, delaktig, marginaliserad, förhandlande o.s.v.). Hon kommer i sin uppsats fram till att genusstereotypa framställningar delvis reproduceras, men att bilderna som framträder även är många och komplexa. Skälet till det tänker hon är att maskulinitetsskapande är en ständigt föränderlig process. De genusstereotypa framställningar och diskussioner som förs genomförs oftast i relation till det motsatta könet. Olofsson (2007) menar också att det förs en diskussion kring genusstereotypa föreställningar i vissa av berättelserna, både implicit eller mer uttalat ifrågasättande. Flertalet av de manliga huvudpersonerna i de åtta utvalda böckerna skapar sin genusidentitet främst i relation till någon av det motsatta könet, istället för i en homosocial gemenskap, vilket innebär en annorlunda bild än den som betonas i forskning, enligt Olofsson (2007).

Kerry Mallan skriver i sin studie *Challenging the phallic fantasy in young adult fiction* (2002) att den i den falliska fantasin prisas en hegemonisk maskulinitet och kvinnlig agens förnekas. Förluster återfinns i relation till områden som identitet och sexualitet och bidrar till alienation, men kan också förstärka engagemang för att utmana den patriarkala, dominerande maskuliniteten. Hon har undersökt noveller skrivna av manliga författare från USA, England och Australien. Gemensamma teman i dessa berättelser är homosocialitet, en heroisk maskulinitet och våld. Man underordnar sig för att få tillhöra den manliga gemenskapen och använder sig av våld för att lösa inre och yttre konflikt (Mallan i Stephens, 2002). Den traditionelle hjälten hyllar en konventionell form av heroisk maskulin subjektivitet, med fokus på individualitet och social alienation. I novellen *Heroes* (1998) av R. Cormier är hjälten kropp stark och väldefinierad och hans kroppsliga förmågor liknas vid vapen, som att slankheten är "knivlik" (Mallan i Stephens, 2002). All identifikation kännetecknas av förbud och straff, motstånd och misslyckande. Genom obligatorisk heterosexualitet och den hierarkiska uppdelningen mellan könen porträtteras fallisk fantasi genom krav, hot och rädsla.

Mallan (2002) menar att om ungdomslitteratur kan erbjuda en variation av manligheter och utmana normen vad det gäller konstruktion av kön, så ökar chanserna för unga män och kvinnor att skapa sig själva i ett friare, mer tillåtande klimat, med fler alternativ till genuskonstruktion (Mallan i Stephens, 2002).

Mansforskning

I Thomas Johanssons bok *Det första könet, mansforskning som ett reflexivt projekt* (2000) nämner han ett antal gemensamma drag som karakteriserar den akademiska mansforskningen. En central uppgift för denna slags forskning är att kritisera "manssamhället", som han kallar det och den maktapparat som hör därtill. Han belyser också den nära relation som mansforskning har till feminism, att mansforskning bör ha en intention att arbeta för ett mer jämlikt samhälle och därför är beroende av feministisk forskning och feministiska perspektiv. Mansforskning vilar på samma teoretiska bas som feminism, men saknar fortfarande ett utvecklat, teoretiskt ramverk (Johansson, 2000). Judith Butlers ifrågasättande av distinktionen mellan kön och genus har inneburit ett stort framsteg för feminismen. Hennes kritik av könsforskningen och feminismen handlar om omöjligheten att separera det biologiska och det kulturella. Enligt Butler är kroppen och det kulturella sammanflätat från allra första början. Rådande könsordning utgör starka normativa krafter och synen på gränsöverskridande pekar på svårigheten av en friställd konstruktion av kön, exempelvis transsexualism (Johansson, 2000).

Akademisk mansforskning belyser de sidor av manligheten som inte passar ihop med den dominerande och lyfter fram komplexiteten i maskulinitetsskapandet. Mansforskningens uppdrag är delvis att undersöka den sociala konstruktionen av nya manligheter. Som en karakteristiska bör en avgränsning göras mellan konservativa mansrörelser, som Johansson menar hyllar en endimensionell, patriarkalt förankrad bild av manlighet och den radikala mansrörelsen tillsammans med den akademiska mansforskningen (Johansson, 2000). Johansson (2000) menar att man på 1990-talet började studera män och koppla diskursen om manlighet till mäns livsvillkor och hänvisar till Kimmel (Johansson, 2000). Kimmel formulerade 1987 den riktning, som han ansåg att mansforskning bör ha, för att inte reproducera den historiskt manliga dominansen. Han menar att det är nödvändigt att inom kritisk mansforskning, studera män utifrån både ett feministiskt och historiskt perspektiv. Kritisk mansforskning innebär, enligt Kimmel, att manlighet studeras och behandlas som social och föränderlig, till skillnad från statisk och urtypisk (Kimmel i Johansson, 2000). Skulle mansforskning inte förhålla sig till variabler som makt och kön, blir det för det första inte kritisk forskning och man riskerar dessutom att förstärka den manliga dominansen (Johansson, 2000).

Kulturens roll i mansforskning

I boken *Nye sexualiteter* (2005) presenterar författaren Willy Pedersen en förändring av bilder kopplade till maskulinitet. Pedersen menar att bilden av den tuffa, kalla och hårda mannen (i samband med andra världskriget) har utkonkurrerats av mer androgyna bilder, sedan 60-talet. Enligt honom har nya ungdomskulturer varit en viktig inspiration, vilka tillät nya ikoner och innehöll en kritik mot traditionella sätt att "göra kön" på. Rockens androgyna stil hade sin motsats i andra ungdomskulturella genrer. Hip Hopens framväxt i New Yorks inre områden under 70-talet uppvisar en mer machopräglad maskulinitet, vilket förstärks ytterligare under 90-talet med "gangsta rap". Som en motreaktion mot detta finner vi en mer unisex kultur i

house- och techno miljö. Gaykultur har större plats i det sistnämnda (Pedersen, 2005). Pedersen (2005) menar att manlighetskonstruktion i Norden sker med influens från världsmetropoler som New York, London och Paris. Man hämtar symboler och ideal från de bilder som möter oss i modemagasin och i andra medier som förmedlar populärkultur (Pedersen, 2005).

Pornografins roll och lättillgänglighet är något som debatteras mycket. Då den blivit mer synlig i olika medier frågar man sig om den påverkar beteende och föreställningar om manligt och kvinnligt. Löfgren-Mårtensson och Månsson (2006) menar att det finns en ökning av polariserande bilder av manligt och kvinnligt, men också en kritik mot dessa. Män har ett tryck på sig att överge sina maktpositioner och man kan identifiera ett glapp mellan levande manlig hegemoni och ett ifrågasättande av den (Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006). I boken *Sex överallt, typ, om unga och pornografi*, genomförs ett antal fokusgrupp studier angående vilken påverkan pornografi har på ungas könsförståelse (Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006).

Enligt Sörensen (i Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006) kunde man i 1990-talets mediala bildspråk, se tendenser till en upplösning av traditionella representationer av könen. En friställning av mannens position som försörjare och makthavare kunde urskiljas. Han framställdes både som sexuellt objekt, beroende och känslös. Nu rör vi oss tillbaka mot ett mer traditionellt och endimensionellt bildspråk, vilket hävdas ha en koppling till pornografisk populärkultur. Man ser det som ett allvarligt hot mot jämställdhetsideal (Sörensen i Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006).

Det finns en oro för att pornografi inverkar på ungdomars sexuella beteenden i negativ riktning. Löfgren-Mårtensson och Månsson (2006) frågar sig delvis vilken konsekvens pornografikonsumtion får för sexualitet och sexuella handlingar. Hur definieras då pornografi? Det finns otaliga definitioner och författarna lyfter fram otillåtenhet, hemlighetsmakeri, förbud och socialt gränsöverskridande beteenden som en del av pornografins attraktionskraft. Dessa karakteristika kopplas också till det historiska motståndet mot pornografins synlighet i det offentliga rummet. Författarna menar att vi är på väg mot en situation där alla kan se allting överallt, vilket skulle innebära att gränsen för det otillåtna är överskriden. Man kan vidare betrakta lättillgängligheten som ett led i en normaliseringsprocess och respondenterna i Löfgren-Mårtenssons och Månssons undersökning uttrycker en attitydförändring gentemot pornografikonsumtion. Från att ha varit ett skam- och skuldbelagt beteende uppfattas det nu som "*tillåtet och ganska normalt*" (Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006:30).

I studien *Sex i Sverige* påvisades samband mellan pornografianvändning och vissa sexuella handlingar, för både män och kvinnor (Löfgren-Mårtensson och Löfgren, 2006). Forskningen hävdar att de som sett pornografisk film oftare hade erfarenhet av oral – anal- och vibratorsex, än de som inte sett pornografisk film. Hammarén och Johansson (2002) påvisar liknande relation mellan ungdomars pornografikonsumtion och erfarenhet av oral- och analsex. Man vet däremot inte vilket som föregår det ena (Hammarén och Johansson i Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006). Mer intressant är väl hur man tänker kring ungdomars erfarenhet kring oral- anal- och vibratorsex och framförallt om vuxnas attityd skiljer sig mot ungdomarnas egna. I sin undersökning kommer Löfgren-Mårtensson och Månsson (2006) fram till att killar i större utsträckning än tjejer använder pornografi som sexuell inspiration vid onani, främst för att uppnå sexuell upphetsning. Intervjupersonerna uppger också att pornografi används som förberedelse för sexuella situationer. Generellt har killarna och tjejerna olika motiv för att se på pornografi och intresset är större hos killarna överlag.

Intresset minskar ju äldre ungdomarna är och förklaring till det är att intresset för egna sexuella erfarenheter tar överhand. Yngre killar ser oftare på pornografi tillsammans och i den gemenskapen skapas regler om vad som anses vara attraktivt och upphetsande och tvärtom (Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006). Innehållet i "reglerna" säger oss något om föreställningen om män och manlig sexualitet. Kroppens utseende uppfattas som viktigt, likaså könsorganets storlek. Killarna i studien upplever press på sig att ständigt vara redo för sex och att vara sexuellt upphetsade. Pressen att kunna "hålla ut länge" nämns också (Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006). Det finns en ambivalens inför den sexuella upphetsningen vid pornografikonsumtion. Ibland blir intervjupersonerna upphetsade när det finns en idé om att man inte borde bli det och tvärtom. Ungdomarna i undersökningen är överens om att det är naturligt att män är mer positiva till pornografi, för att den är gjord av män, för män (Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006).

Studien tar inte upp homosexualitet i någon större utsträckning. Man redovisar att unga män ofta uttrycker homofobi. Författarna ser en något större acceptans än tidigare, men menar att det är lång väg kvar att gå. De unga männen i studien kopplar långvarig uthållighet hos de manliga porrskådespelarna till homosexualitet (Löfgren-Mårtensson och Månsson, 2006).

I en undersökning av Hammarén och Johansson (2003) framkommer att hälften av de deltagande killarna anser att homosexualitet är en psykisk sjukdom. De redogör för att killar i de flesta undersökningar är mer homofobiska än tjejer och attityden oftare riktar sig mot andra killar. De hävdar att utveckling mot ett mer tolerant klimat gällande homosexualitet visserligen går framåt, men långsamt (Johansson och Lalander, 2003).

Teori

Teorin är vald utifrån stora, normgivande perspektiv, som influerar människans vardag och synen på sex, sexualitet och maskulinitet. I avsnittet finns också socialkonstruktivistisk teori, som utgör motstånd mot exempelvis biologisk och psykologisk teori.

Essentialism

Essentialism tillskriver ting och varelser speciella grunddrag, ett slags innersta väsen, opåverkligt av sin omgivning. Essentialism är tron på att mänskligt beteende är naturligt förutbestämt av genetiska, biologiska eller fysiologiska mekanismer som inte är föränderliga (Ellis, 2002).

Sexuell essentialism finns representerad inom både medicin och psykologi, där resonemang kring sexualitet baseras på tron att människan har en inneboende fixerad sexuell drift som är oberoende av social struktur och praxis. I det biologiska synsättet på sexualitet ingår att t.ex. hormoner styr våra beteenden. Testosteron, dopamin och serotonin beskrivs som luststyrande och påverkar vår attraktion (Carr, 1999). I en biologisk diskurs förklaras könen utifrån hjärnan. Könen är olika för att hjärnorna är olika och hjärnan ses som det yttersta administrativa organet också för känsloliv. Man menar att män och kvinnor behandlar information på olika sätt, vilket resulterar i skilda perceptioner, beteenden och preferenser (Young och Fitzgerald, 2006).

Inom psykoanalysen syftar begreppet libido till sexuella impulser (drifter) i det omedvetna. Libidon beskrivs som en ursprunglig livskraft och sexuell energi. Enligt Freud är dessa inte åtskiljda (Egidius, 2004). Den sexuella energin är så överväldigande och stark att människan måste lära sig att kontrollera den. Inom psykologin ses sexualiteten ofta som en nedärvd och mycket central instinkt, något som påverkar allt och också kan analyseras i allt vi företar oss (Carr, 1999). Att se sexualitet som människans kärna och given från början står i förhållande till reproduktion. Psykologin har historiskt sett på homosexualitet som en avvikelse från det normala, en psykopatologi (psykisk sjukdom). Inom diagnossystemet DCM (Diagnostic and statistical manual of mental and physical disorders) finns ett antal namngivna patologier för fantasier och sexuella uttryck, exempelvis sado-masochism, fetishism, voyerism och asfyxiofili (längtan efter syrebrist för att framkalla eller förstärka sexuell upphetsning och orgasm). Homosexualitet togs bort från diagnossystemet 1973, efter lång kamp från gayrörelsen (Rubin, 1981).

Monosexuell essentialism innebär att man ser på sexuell identitet som ett medfött personlighetsdrag.

Vi kan utläsa ett antal betydande idéer inom detta synsätt:

- två klasser av sexuell identifikation: heterosexuell och homosexuell
- Sexuella identiteten är statisk och permanent
- Könet/genitalerna hos det sexuella objektet är signifikant för hans/hennes sexuella identifikation
- Undantag från hetero- och homosexualitet avskrivs som onaturligt
- Tillhörighet till en sexuell kategori ses som naturligt

Trots att man menar att sexuell avvikelse från det man klassar som normalt kan analyseras och botas har idén om sexualitet som identitet lagt grunden till modern sexuell essentialism. Idag handlar diskussionen om sexuell identifikation om hjärnan, hormonella nivåer och gener. I denna biologiska diskurs målar man upp en oproblematisk bild av sexualitet, där man och kvinna är två oföränderliga dikotomier och sexualiteten är mycket central för självidentitet. När man förstått vad man är (man/kvinna, hetero/homo) tolkas allt man gör i ljuset av detta. Essentialism är alltså otillåtet vad det gäller variationer (Carr, 1999).

Dualism

Dualismen ser inte människan som en helhet. Hon är uppdelad i kropp och själ. Synsättet kan härledas till Platon som delade upp världen i en idévärld och sinnevärld och hävdade att det fanns en motsättning mellan dessa. Kvinnor sågs som förförande och män beskrevs som andliga, renare, men som dock lät sig drivas med. Lust och begär, som kopplas till kroppen, erkändes inte som positiva dimensioner, varken i eller utanför äktenskapet, vilket omöjliggjorde en normalisering av sexualitet som inte är reproduktiv (Langfeldt, 2005). När man talar om sexualitet i dualistisk mening, hävdar man att den är frånskild känsla. Lust och begär är något fysiskt, till skillnad från en förståelse där sexualitet är känslor. Dualismen delar alltså sexualiteten i två: fysisk kärlek och andlig kärlek. Det finns en betydelsefull moralisk skillnad mellan de två. Den fysiska kärleken är begäret, köttets lust och ses som syndigt. Den andliga kärleken är den fina och rena kärleken. Det finns inom ett dualistiskt synsätt även en moralisering kring sexualitet som uttrycks genom att sätta könsorganen i ett negativt ljus. Könet är syndigt och beskrivs som roten till det onda.

Den sexuella uttrycksformen för lust och begär är en erigerad penis. I en mer extrem form av dualism betraktas explicit sexualitet som kränkande och stötande och skam blir en grundläggande aspekt av sexualitet (Langfeldt, 2005).

I könsdebatten framträder dualism i beskrivningar av mäns och kvinnors sexuella känsloliv. Man hävdar ofta att kvinnor lägger mer känslor i sexualiteten. Forskning med dualistisk förståelsegrund menar att emotionalitet är viktigare för kvinnor än för män, där kvinnan behöver det för att känna sexuell lust. Man förklarar det som en trappa där män har sexualitet på första plats, efter det kommer emotionalitet och tvärtom för kvinnor. Om kvinnan avviker från denna slags vedertagna sanning ses hon som omoralisk och lösgjord (Langfeldt, 2005).

Tre förhärskande ideologier enligt Gayle Rubin

Vetenskap om sexuellt beteende har gett "sex" en historia och skapat ett konstruktivistiskt alternativ till sexuell essentialism. Ingen undersökning av den mänskliga kroppen eller dess beståndsdelar kan förklara människans variation av sociala system. Kroppen, hjärnan, könsorganen och förmågan till språk är nödvändigt för mänsklig sexualitet, men de avgör inte innehållet eller upplevelsen (Rubin, 1981).

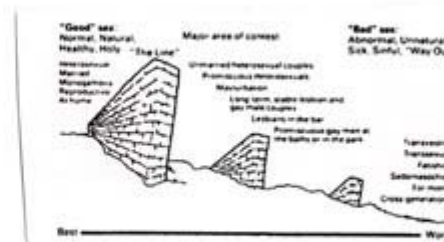
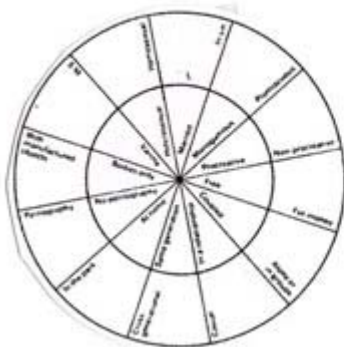
Rubin (1981) menar att det är omöjligt att analysera sexualitet ur ett politiskt perspektiv om det främst ses som ett biologiskt och psykologiskt fenomen. Sexualitet är lika mycket en mänsklig produkt som infrastruktur eller arbetsformer (Rubin, 1981).

Sexualitet i västvärlden har skapats inom en social ram präglad av skam-, skuld och strafftänkande och har varit subjekt för både informell och formell kontroll (Rubin, 1981). Det är viktigt att hålla undertryckandet av vissa sexuella praktiker i fokus, trots en förfinad terminologi, som utvecklats i motstånd mot essentialismen (Weeks ur Rubin, 1981). Radikala tankar om sex har bäddats in i tankar om instinkter och behärskning av dessa, självkontroll. Rubin (1981) menar att det är lättare och bekvämare att falla tillbaka på föreställningar om en naturlig kraft (libidon) i diskussion och förståelse av inhumanitet och förtryck, än att formulera om förståelsen av sexuell orättvisa inom ett mer socialkonstruktivistiskt tänk. Vi behöver enligt henne en radikal kritik av den sexuella ordningen och ett offentliggörande av den orättvisa och det förtryck som utövas mot människor på grund av sexuell orientering och preferens. Hon menar att det är viktigt att tillkännage och skapa uttryck för erotiskt beteende och erotiska trender. Vi behöver ett bredare och mer explicit språkligt register för att kunna tala om de otaliga variationer som finns. I tillägg till sexuell essentialism anger Rubin fem ideologiska uppställningar, som är så inflytelserika i all diskussion om sexualitet att det inte går att tala om sex, utan att snärja in sig i dem. Jag tar här upp tre av dem:

- sex negativity
- the hierarchical evaluation of sex acts
- the lack of a concept of benign sexual variation

Sex negativity: Rubin menar att västerländsk kultur ofta benämner sex som något farligt, destruktivt och negativt. Rubin påstår att i princip allt erotiskt beteende är sett som dåligt om inte speciella skäl har angivits. Enligt kristen tradition och framför allt uttryckt av Paulus bibeltext, ses sex som en syndfull aktivitet. Det kan få lov förekomma inom äktenskapet, men endast för reproduktion och bör inte innehålla aspekter av njutning. Idén bygger på att genitalier inte är lika viktiga eller heliga organ som hjärna och hjärta. Dessa föreställningar

1900-talets stigma vad det gäller onani finns fortfarande närvarande, då det visserligen är mindre skambelagt, men ses som ett substitut för en partner, vilket placerar det på en lägre värderad plats. Stabila, långvariga homosexuella partners sexuella aktivitet är på gränsen till respektabelt, men homosexuella utanför tvåsamhet, som benämns promiskuösa p.g.a. många sexuella partners placeras långt ned i den hierarkiska ordningen. På botten finner vi transsexuella, transvestiter, fetishister, sado-masochister och prostituerade. De som överskrider generationsgränser finner vi allra längst ner, under botten (Rubin, 1981).

15

snedvridet då det som är verkligt viktigt bör vara hur vi behandlar varandra. Variation är grundläggande för allt liv, vilket inte återspeglas i synen på sexualitet. Utan en syn på sexuell variation som något positivt är utvecklandet av pluralistisk sexuell etik svårgjort. Idén om *en* sexuell standard är genomgående i de flesta diskurser (Rubin, 1981).

Trots att människan i större utsträckning än förr har lärt sig att uppskatta det unika värdet i kulturell variation finns ingen motsvarighet i synen på sexualitet. Modern forskning har bidragit till ett erkännande av att variation existerar, men den har inte lyckats nedmontera det hierarkiska systemet gällande sex och sexualitet (Rubin, 1981).

Queerteorins kritik av heteronormativitet

Queerteorin har sitt ursprung i den homopolitiska rörelsen, men snarare än att kämpa för att likställa homo- och heterosexuellhet vill man få människor att tänka bortom dessa uppdelningar. Man tror på uppror och konfrontation som medel för förändring, inte förhandling. Det centrala i teorin är kritik och brott mot sexuella normer, strukturer och identiteter. I fokus står genus, sexualitet och makt och de rådande samhällsförhållandena kring dessa begrepp. Man vill utmana sanningar som tagits för givna och föreställningar om det normala. Då man vill kasta omkull den givna ordningen ligger det i queerteorins intresse att inte låta sig preciseras. Den kan användas på olika sätt beroende på sammanhanget. Tydliga gränser och dikotomier som man/kvinna passar inte i queerteorin. Den är mer flytande och suddig, men har ett uttryckligt mål, framför allt att kritisera den normerande heterosexuellheten. Queer innefattar alla som inte beter sig enligt den heterosexuella normen, men även de som lever i enlighet med heteronormen. Queer är uttalat inkluderande. Eftersom normalitet är kopplat till makt, är även det ett viktigt begrepp. I queerteorin har man en bredare fokus på sexualitet och intresserar sig för hur sexuella normer uppstår och upprätthålls, men även ifrågasätts. Sexualitet ses som sammanflätning av identitet, handlingar, regler, normer och föreställningar. Sammanfattande kan man beskriva queer som ett samlingsnamn på olika kritiskt granskande perspektiv på sexualitet (Ambjörnsson, 2006).

Alienation

Whitehead och Barret (2001) skriver att män har mycket att vinna genom att ta till sig feministiska tankar om genus och menar att upptäckandet av den sociala konstruktionen av maskulinitet skulle kunna innebära större emotionellt välmående, ökad kvalitet i nära relationer och ökad empatisk förmåga. Feminister har länge förespråkat att den mansdominerade forskningen, filosofin och politiken har gjort män osynliga, framförallt för dem själva (Whitehead och Barrett, 2001). Michael Kimmel menar att (den vita) mannen är normen, vilket gör normen osynlig för den som passar in i den. Det finns ingen spegling som gör bilden synlig. Avsaknaden av självreflexivitet föreslår han även vara en konsekvens av "förnekelse av känslor", en föreställning som ligger inbäddad i maskulinitet (Kimmel ur Whitehead och Barrett, 2001).

Avsaknad och frånvaro är återkommande begrepp i studier om maskulinitet och man hävdar att den sociala konstruktionen av maskulinitet skapar en frånvaro och tystnad i mäns sociala relationer. Utvecklandet av maskulinitet är till stor del en process som handlar om att eliminera behov av tillhörighet och uttrycksfullhet (Hirdman, 2005).

I det relativt nya uppmärksammandet av genus i mansforskning trycker man på vissa nyckelfunktioner, som bidrar till emotionell alienation. Män blir reducerade till förvirrade,

dysfunktionella och osäkra individer genom en kombination av kraftigt ökad konsumtion av identitetsmarkörer och produkter kopplade till utseende, samt feminismens starka kritik av mäns överordnade position, men även av traditionella maskulinitetsuttryck som förr accepterades i mycket större utsträckning än idag. Många mansforskare påvisar att trots en utökad repertoar av maskulina framställningar återfinns traditionella maskuliniteter med tillhörande värderingar fortfarande i de flesta kulturella sammanhang. Dessa tycks skapa känslomässiga problem i nära relationer och i manliga sociala sammanhang tillskrivs fortfarande rädslor, osäkerhet, intimitet och känslighet ”den andra” – kvinnor och homosexuella. Många män strävar fortfarande efter att bekräfta sin maskulinitet genom att upphöja sig själva och inta maktposition, men aggressivitet, dominans och förträngt emotionellt beteende ses numera som destruktivt, både mot en själv, och andra. Otaliga män söker bekräfta sin maskulinitet i offentlig sfär; i arbetsliv snarare än i den privata sfären, där familjen och de mer intima relationerna återfinns.

Ovannämnda allmänmänskliga känslor förnekas i skapandet av den hegemoniska maskuliniteten (maskulinitet som värderas högt och är förknippad med privilegier). I denna ambivalens och splittring menar man att moderna män upplever en emotionell kris, där osynliggörandet av de så kallade ”mjukare” värdena skapar emotionell alienation (Whitehead och Barrett, 2001).

Traditionella könsroller skapar även ambivalens och osäkerhet kring sexualitet. Män upplever specifika förväntningar som har med sexualitet att göra, bl.a. i rollen som initiativtagare. Män blir alienerade genom heteronormativiteten och det skapas inget utrymme för att gå utanför denna föreställning. Då klassas man som avvikare, vilket håller mannen fången i normaliteten. Hirdman tycker sig se en koppling mellan alienation och kontroll. Mannen skall inte ge efter, inte heller känna efter. Kontroll genomsyrar enligt henne idén om maskulin sexualitet (Hirdman, 2005).

Kroppens representation av manlig sexualitet reduceras till könsorganet – penis. Fallossymbolen är den mest accepterade och dominerande bilden för manlig lust. Penis avbildas och framställs oftast i erigerat tillstånd, vilket får symbolisera hårdhet och beslutsamhet. Dessa bilder reducerar inte bara manlig sexualitet till penis, de separerar även män från den egna sexualiteten. Hur många uttryck finns det inte för föreställningen om penis som avskild från mannen, som ett eget väsen med egen vilja, bortkopplat från andra känslor? (Hirdman, 2005). Man hör inte sällan uttryck i stil med ”han tänker med kuken”, ”han går dit kuken pekar”, o.s.v. Denna slags alienation är naturaliserad och kopplad till kontroll. Alienationen löses med ejakulation, som en slags frigörelse. Ejakulationen används i denna föreställning som spänningslösare, som något som tillfälligt tar hand om starka känslor (Hirdman, 2005).

Även om man börjat kopiera visuella kvinnliga attribut i framställningen av män i media är känslomässigheten fortfarande tydligt frånvarande. Idag ser vi samma slags nakenhet i bilder av män som av kvinnor, dock inte med samma slags tilltal. Maskuliniteten och sexualiteten framställs som långt mer okomplicerad. Man kan vidare förutsätta att objektifiering och utseendefixering skapar osäkerhet hos män, så som det gör hos kvinnor (Malm, 2006).

Perspektiv

Jag presenterar här vissa teorier under rubriken perspektiv. De används inte enbart som analysverktyg. Mitt empiriska material (de skönlitterära ungdomsböckerna) är skrivna i en samhällelig kontext och är influerade av de perspektiv som tilldelats tolkningsföreträdare. Vissa diskurser kring sexualitet och maskulinitet är så stora att de blivit närmast osynliga. Vi reflekterar inte över att de finns, då de tagit så stor plats i vårt tankesätt och i det vardagliga livet. Lär vi oss identifiera dessa, kan ett effektivare förändringsarbete och utövande av motstånd ta plats.

”Sex” och ”sexualitet” enligt Michel Foucault

Motsättningen mellan sex och sexualitet leder oss tillbaka till positionering av makt genom lagar och förbud och till idén om att makten skapade sexualitet som ett ”valspråk” för att säga nej till sex. Sexualitet har i sin tur uppstått ur *”the apparatus of sexuality”* och detta uttryck används som en sammanfattning av en brokig samling av diskurser, institutioner, riktlinjer och lagar, vetenskapliga, filosofiska och moraliska ansatser. Foucault (1980) sammanfattar innebörden av uttrycket *”the apparatus”* med förklaringen att det är ett system av relationer, som kan etableras mellan alla de element som återfinns i samhället, element som på något sätt är normgivande. Denna apparatur har en dominant, välplanerad funktion som regelverk. Sex existerar inuti detta sammanhållna kluster och Foucault menar att fokus inte bör vara ett avståndstagande från sex, utan skapandet av en positiv förståelse av kroppen och upplevelser av njutning (Foucault, 1980).

I de västerländska samhällena har det funnits en tendens att få människor att tro att all världens njutning finns i ”sex” och att det därför är tvunget att finnas någon slags föreskrift för utövande av något så kraftfullt, vilket har möjliggjort kontroll. Frigörelsen ligger alltså inte i avkodning av sexuell njutning, utan i en avsexualisering av njutning, njutning utan ”rötter” i sexuella normer (Foucault, 1980). Foucault (1980) frågar sig om inte sex är något som är skapat av organiseringen av och regelverk kring sexualitet. Sex är i denna mening en företeelse som omges av egna lagar och förordningar och som har baserats på idén om maskulinitet och femininitet. Den rådande diskursen kring sexualitet var ursprungligen applicerad på kroppen, genitalierna, njutning, interpersonella relationer o.s.v. Foucault (1980) menar att ”sexualitet” har funnits sedan 1800-talet och ”sex” uppstått under 1900-talet. Innan dess fanns endast ”köttet” (Foucault, 1980).

Diskurs som social praktik och maktbegreppet

Enligt Foucault är en diskursanalys inte bara analys av en text. Diskurs är här ett vidare begrepp som också innehåller sociala praktiker. Han menar att när diskurser skapas leder det till kontroll av människor. Detta sker genom *utestängningsmekanismer*, då ett synsätt tilldelas större legitimitet än ett annat och ges tolkningsföreträde (Bergström och Boréus, 2005). ”Vi” och ”dom” skapas genom kategorisering och värdering. Denna syn på diskurs handlar om relationen till ideologi och makt. En specifik bild/text/diskursiv praktik måste relateras till andra diskurser och för diskursanalysen innebär det att man bör kunna säga något om hur förhållandet mellan diskurserna är konstruerade, hur *diskursordningen* ser ut. Det finns inom ett område ofta ett antal konkurrerande diskurser och även sådana som inte direkt står i motsättning till varandra, men påverkar varandra (Bergström och Boréus, 2005).

Foucault menar att makt inte utövas av någon, mot någon. Makt är något som utvecklas i relation mellan människor och som innebär begränsningar för vissa och möjligheter för andra. Alltså innebär hans syn på makt möjlighet för utövande av motstånd. Människan är inte en autonom, förnuftig, självstyrande varelse utan hon ingår i sammanhang som reglerar handlingsutrymmet, ett socialt sammanhang där hon intar eller förpassas till en viss position (Bergström och Boréus, 2005). En människa kan ha olika positioner i olika sammanhang och samma position kan upplevas olika inom olika diskurser, t.ex. ensamstående mödrar i en välfärdsdiskurs och i en biologisk diskurs om kvinnan som den primära omsorgsgivaren. Det pågår en maktkamp mellan diskurser och vissa människor har givits rätt att uttala sig från en position av auktoritet och expertis (Neumann, 2003). Tittar vi på biologins historiska tolkningsföreträdare inom vetenskap kan vi t.ex. urskilja diskursen om äggets (kvinnans) passivitet och spermies (mannens) aktivitet. På senare år är denna diskurs utmanad och vi har en diskurs inom bl.a. feministisk forskning som påvisar maktförhållandena bakom denna förlegade bild. Trots att vi idag vet att ägget i allra högsta grad är aktivt är denna diskurs seglivad. Man förmedlar en bild av kvinnan som passiv och sekundär, genom sättet man talar och skriver om de biologiska faktorerna bakom hur ett liv blir till.

Sexualitet

Sexualitet innefattar kön, könsidentiteter, roller, sexuell orientering, erotik, njutning och intimitet. Vad är det sexualitet inte innefattar? Aggressivitet? Sado-masochism inbegriper sexuell upphetsning och tillfredsställelse genom att tillfoga eller ta emot smärta, förödmjuka eller bli förödmjukad i en ömsesidig överenskommelse med empati. Sexualitet är en handling. Sexualitet är känsla. Vad sexualitet är beror på vem man frågar. Frågar vi Foucault får vi ett svar. Frågar vi Sigmund Freud får vi ett annat.

Hirdman (2005) ger en beskrivning och framhåller komplexiteten. Hon menar att sexualitet ingår i en mängd inlärd attityd vi bär med oss från födsel och framåt. Dessa bilder, normer och värderingar har stor betydelse för skapandet av genus och för de positioner feminint och maskulint tilldelas gentemot varandra (Hirdman, 2005).

En radikal syn på sexualitet innebär en friställning från begrepp som kön och identitet och ses som något varje person borde få vara fri att välja, utifrån sina egna preferenser. Man intresserar sig mindre för förklaringsmodeller bakom beteenden och målet är att uppnå sexuell jämlikhet och ett öppnare samhälle, utan sanktioner mot sexualiteter. Sexualitet behöver enligt detta perspektiv avmystifieras och språket berikas med fler explicita ord. Man strävar efter en representation av den otroliga sexuella variation som existerar, men framför allt en frigörelse från de förtryck som utövas mot sexuella uttryck, t.o.m. mot sexuella fantasier (Rubin, 1981).

Sexualitet och språk

Sexualitet är ett flerdimensionellt och svårdefinierat begrepp. Det är även relationen mellan sexualitet och språk. På samma sätt som människan "gör maskulinitet" hävdar Kulick och Cameron (2007) att vi "gör sexualitet", genom språkbruk och beteende. I språket organiserar människan förståelsen av sexualitet genom definitioner, klassifikationer och värderingar. Språket spelar en avgörande roll i definiering av vissa beteenden, relationer och situationer som just sexuella. Sexuella beteenden uppfattas som signifikant för personlighet i

västerländsk kultur, vilket framförallt visar sig i kopplingen mellan sexualitet och identitet (Kulik och Cameron, 2007).

Foucault menar att språket är avgörande för vår syn på vår omgivning, varandra och oss själva. Han anser att det västerländska samhället kännetecknas av en ökad kontroll av sina medborgare genom klassifikationer och kategoriseringar (se Ambjörnsson, 2006). Genom exempelvis diagnostisering kan man "sortera bort" och "omyndigförklara" personer med icke önskvärt beteende.

Maskulinitet

Feministiskt tänkande och teoribildning har satt manlig dominans, mäns positioner och praktiker i fokus och kritiserat hur mäns genus och överordnade position reproduceras genom dominerande representationer av maskulinitet (Whitehead och Barrett, 2001).

I många sammanhang beskrivs dagsläget som krisartat för män i västvärlden. Kritiska åsikter om maktförhållanden, våldsbenägenhet, emotionell inkompetens och omnipotens har satt mannens position i gungning. Vi kan idag se ett stigma kopplat till egenskaper man sett som traditionellt maskulina (Barrett och Whitehead, 2001). Bland dessa finns de flesta "macho" beteenden som otillgänglighet, aggressivitet, hårdhet, arrogans, dominans. Att vara macho kan beskrivas som onyanserat. Man skall framförallt uppvisa schablonmässig, traditionell manlighet.

Maskuliniteter är beteenden, språk och praktiker i specifika kulturella och sociala sammanhang, som associeras till män och frånskiljs femininitet. Maskulinitet kan också beskrivas som "icke-egenskaper" eller motsatser och reflekterar förväntningar, som beteenden kopplat till genus. För att förstå hur män reproducerar och upprätthåller maktförhållanden i samhället måste vi förstå hur män lär sig att bli maskulina och hur dominanta diskurser om maskulinitet kopplas samman med andra maktstrukturer, såsom klass och etnicitet (Barrett och Whitehead, 2001).

Alla tidsepoker har sina representationer av sexualitet. Aldrig förr har åsikter och bilder om maskulinitet varit så framträdande i media och många menar att det är betydligt svårare att skapa en stabil identitet idag med alla de motsägelsefulla bilder och krav som projiceras på mannen. Sexuell symbolism är oftast kopplad till ett visst kön. Bilderna som omger oss säger något om idén om maskulin sexualitet. Han porträtteras som stark, autonom, initiativtagande, självsäkert kåt och heterosexuell. Han är i offentligheten det sexuella subjektet och kvinnan är objektet, vilket betyder att mannens maskulinitet förkroppsligas av femininitet. Han ser henne. Hon är där för att bli sedd av honom och väcka hans lust, som för övrigt ligger och sjuder i honom hela tiden. Han är alltid redo för heterosexuellt sex. Denna konstruerade relationen mellan könen är central för synen på maskulin sexualitet och för att förstå den konstruerade genusidentiteten är kopplingen mellan maskulinitet och heterosexualitet mycket viktig (Hirdman, 2005).

Hirdman skriver i sin artikel *Respect the cock* (2005) att särskilda förväntningar läggs på män när det gäller sexuell kompetens och kunskap. De skall veta *sex*. De skall ha begär (till kvinnan) och vara lustorienterade. Hirdman menar att det behövs göras utrymme för de motsägelser som ligger i idéer om maskulinitet genom att titta på kopplingen mellan det normativa och det individuella och lyfta fram det icke-stabila (Hirdman, 2005). Just detta icke-stabila uttrycks i undersökningar av svenska ungdomars sexualitet. Där framträder en

motsägelsefull bild av den unge mannen. Han känner sig utsatt och osäker och är rädd för misslyckande i en tillvaro full av krav (Johansson, 2005).

Medan diskussionen om feminitet och komplexitet pågår för fullt lyser en *liknande* diskussion kring maskulinitet med svagare ljus. Diskussionen om mannens överordning och makt pågår, men det sker i förhållande till kvinnan och den homosexuella mannen. Därmed bekräfts heterosexualitetens centrala roll. Heterosexualitet framhålls som manlighet i de flesta sammanhang (Hirdman, 2005).

I takt med utvecklad forskning kring maskulinitet har dock allt fler perspektiv blivit synliga och diskuterade på den offentliga arenan. Man säger att män inte skall behöva genomlida samma kval som kvinnor gjort. Man hävdar att män är på väg mot en diskriminering, såsom kvinnan har varit och är. Man delar upp jämlikhetssträvanden mellan män och kvinnor, i två olika kategorier, men ännu har vi inget ord för det som nämns här, ett ord för den man som arbetar mot manlig diskriminering. Maskulinist? Whitehead och Barret (2001) benämner en manlig feminist som ”pro-feminist”. Könstillhörigheten tillskrivs betydelse och det antyds att den politiska arenan för feminism först och främst är kvinnans. Så ser det också ut idag. Det finns i detta uttalande en bekräftelse av könskategorier och en tvekan inför en diskursiv neutralisering och nedmontering av dessa två begrepp – man och kvinna.

Metod

Metodbegreppet inom kritisk samhällsvetenskaplig forskning

I boken *Kritisk samhällsvetenskaplig metod* definierar Alvesson och Deetz (2000) metod som ett vidare begrepp än den traditionella synen inom forskningsvärlden. De menar att metod inte först och främst är databehandling utan mer en reflekterande handling där det material man insamlat kräver en noggrann tolkning. I tolkningen får även politiska och etiska frågor central betydelse, vid sidan om de teoretiska. Metoden binder samman teorin med användningen av materialet (Alvesson och Deetz, 2000). På det viset avspeglar valet av metod forskarens intention till användning av materialet, vilken förändring denne vill åstadkomma. Genom att avtäcka socialt konstruerade verkligheter och de krafter som formar dessa, kan vi också arbeta för rubbning av de dominerande synsätten. De två författarna menar att kritisk samhällsforskning snarare ifrågasätter än bekräftar det etablerade och avsikten är att bidra till frigörelse och uppmuntran till nytänkande och nytt handlande genom känslomässig och kognitiv genomlysning av förtryckande idéer och diskurser (Alvesson och Deetz, 2000). I relation till detta är definitionsmakt ett viktigt begrepp. Den kritiska forskarens roll är att skapa möjligheter för en öppnare diskurs i och mellan sociala grupper och det omgivande samhället. Enligt Alvesson och Deetz (2000) görs det bäst genom skapandet av motbilder till dominerande ideal och förståelser. Om kunskap är makt är det en viktig uppgift att producera ny kunskap för att åstadkomma förändring av maktstrukturer. Det är vad som har skett genom t.ex. framväxten av feministisk teori och queerforskning.

Metodval

Genom att avtäcka språkbruk, mönster och maktförhållanden träder *diskurser* fram ur text. Man vill genom diskursanalys upptäcka förbindelser mellan språket och social praktik (Winther Jørgensen och Phillips, 2000). Det skrivna ordet kan ses som ett samtal och i detta

fall, då jag skall göra diskursanalys på skönlitterär text, är författaren talaren, maskerad bakom gestalter i historien som berättas. Orden och temana säger oss något om den sociala verkligheten bakom relationer, handlingar och beteenden i berättelsen. Den säger oss också något om hur författaren ser på omvärlden, vilken bild denne vill avteckna. Texten förmedlar normer, men kan också utgöra ett aktivt motstånd mot rådande normer. Sammanfattat betyder detta att den kommunikativa händelsen reproducerar eller ifrågasätter diskursordningen (Winther Jörgensen och Phillips, 2000).

Alla personliga verkligheter existerar hela tiden och dessa kan förmedlas på olika sätt. Dessa verkligheter är dock inte friställda, de är skapade i ett högst politiskt sammanhang - livet. Då jag vill uppmärksamma diskurser kring maskulinitet och sexualitet i den valda litteraturen och undersöka vilka representationer som presenteras för läsaren, väljer jag diskursanalys som metod. De perspektiv som är rådande i litteraturen säger något om det politiska och sociala klimatet kring ämnena. De säger också något om vilken syn som bör eller som får lov att förmedlas till ungdomar, enligt vuxna och de som besitter makt att massproducera böcker och ge ut dem.

Analysmetod-diskursanalys

Foucault är starkt förknippad med diskursanalys. Han beskriver diskurs som ett regelsystem som legitimerar vissa kunskaper och förkastar andra. Diskurser är "praktiker som systematiskt formar de objekt om vilka de uttalar sig" och kännetecknas av ett speciellt språkbruk inom ramen för ett specifikt område. Språket ses som ett socialt skapat system, där vi i ett sammanhang bringar mening till ord. Genom att vi ger orden mening skapar vi och definierar den upplevda verkligheten. Utan relationer skulle inte ett språk kunna uppstå. Alltså är relationen den yttersta komponenten i skapandet av diskurser. Diskursen existerar genom skapande och upprätthållande av samtal och innehåller en föränderlighet, då vi som talar är levande människor och ständigt påverkar varandra, vilket omformar talet och förhållandet till det sagda (Neumann, 2003). I diskursanalys benämns "verklighet" också som *representation* (bilder av verkligheten utifrån ett visst perspektiv) och forskarens uppgift blir bl.a. att undersöka och påvisa hur representationer skapas och sprids (Neumann, 2003). Om en målsättning inom samhällsvetenskaplig forskning är att förstå olika handlingar måste man ta hänsyn till handlingarnas villkor och söka förståelse för vad handlingen står för, samt vilken avsikt deltagarna tillskriver dem (Neumann, 2003).

Konstruktionismen hävdar att all kunskap är socialt konstruerad och inte kan avspegla en oberoende "verklighet". Det finns alltså ingen entydighet, utan olika representationer vilka framträder genom språk och bilder. Språket ses som en handling och huvudfunktionen för språket är att representera något. *Vad representeras och hur görs det? Vad representeras inte och hur kommer det sig?* Som forskare kan vi studera olika sätt att förstå och uppfatta omvärlden samt vilka följder de olika synsätten får i olika sammanhang. Forskaren kan studera villkor och söka alternativ till versioner som har företrädesrätt på den offentliga arenan. I diskursanalysen spelar dessa villkor stor roll för hur världen konstrueras. *Vem får säga vad och varför?* (Börjesson och Palmblad, 2007). Text och tal orienteras mot social handling och därför intresserar man sig för de ideologiska följderna av människors handlingar. Potter och Wetherell definierar ideologi som: *diskurser som kategoriserar världen på ett sätt som bidrar till att legitimera och bevara sociala mönster* (i Winther Jörgensen och Phillips, 1999:117). Det ideologiska innehållet i diskursen kan analyseras utifrån dess effekt och syftet är att påvisa hur en grupps intressen främjas på bekostnad av en annans. Syftet är inte att kategorisera och gruppera människor, utan påvisa hur diskursen bidrar till

kategorisering och därmed fenomen som inkludering och exkludering (Winther Jørgensen och Phillips, 1999).

Urval och tillvägagångssätt

Jag vill fokusera på samtidslitteratur för ungdomar och väljer 2000-talet som avgränsning. För att orientera mig i havet av skönlitterär ungdomslitteratur gick jag till folkbiblioteken i Göteborg, samt sökte efter omskrivna böcker på nätet. Statistik över lånade böcker på biblioteket sa inte särskilt mycket, då de flesta siffror var mycket låga. De olika förlagen ger ut information på sina hemsidor, samt det finns en mängd nomineringar, ibland framröstade av läsare. Jag läste de böcker som ofta återkom på diverse sidor. Efter att ha spenderat tid vid de olika bibliotekens ungdomsavdelningar och vid förlagens hemsidor kände jag mig bevandrad i genren och hade god översikt över de olika författarnas bokserier och stilar, samt popularitet och folkets mottagande av böcker. Efter att ha läst en mängd ungdomsböcker valde jag ut de som hade innehåll i relation till frågeställningarna, som ännu inte var fastställda, men formulerade utifrån uppsatsidé. Det finns t.ex. många böcker om kärlek, men som inte innehåller erotiska beskrivningar eller bilder av lust. Jag sökte också efter berättelser där unga män omtalades i större utsträckning än små biroller.

Traditionellt sett skall tillvägagångssättet inom samhällsforskning anpassas till forskningsfrågorna och de teoretiska utgångspunkterna. Inom diskursanalys förhåller man sig mer till helheten och integrerar teori och empiri i större utsträckning. Processerna kan inte delas upp i datainsamling och analys. Frågor ställs under vägen och grundläggande är konstruerandet av så kallade representationer och förhållandet mellan dessa (Börjesson och Palmblad, 2007). Jag varvade läsning av teori och skönlitterära ungdomsböcker, då jag ville ha en närhet till perspektiv och teori medan jag valde ut vilka böcker som skulle användas för analys. Perspektiv och teori öppnade också ögonen för fler ingångar till de skönlitterära texterna och de hjälpte mig att avtäcka mönster i texterna. Först läste jag böcker mer förutsättningslöst, men var uppmärksam på framför allt tre teman, som boken helst skulle behandla; maskulinitet, sexualitet och lust/erotik. För att kunna uppmärksamma dessa teman var jag också tvungen att klargöra vad de innebär.

Jag gallrade ut sju böcker som innehöll beskrivningar i relation till de tre temana och läste dessa böcker igen och markerade alla passager med relevant innehåll för studien. Sedan läste jag alla passager och valde ut fyra böcker med citat som kunde redovisas i en slags berättelseform, för att få läsningen intressantare. Jag valde böcker av kända författare inom genren, då jag också vill belysa rådande ordning, som jag menar avspeglar sig i popularitet och förtroende. Jag begränsade mig till just fyra stycken böcker p.g.a. tidsbrist. Jag valde två kvinnliga berättarröster, samt två manliga för att se om det finns likheter och skillnader. Jag skrev ned alla citat och gick ömsom ur, ömsom in i dessa texter för att få både närhet och distans. Jag återgick med jämna mellanrum till genomläsning av min teori, för att få en tydligare kontaktyta med perspektiven och återvände sedan till citaten.

Det är viktigt att visa vad som är forskarens förståelse och tolkningsram och vad som är studieobjektens. Då man inte kan hävda som forskare att man intar en neutral position gäller det att tydliggöra den egna intentionen, samt genomförandet och utformandet av processen. Inget material är mer äkta än ett annat och diskursanalys handlar till stor del om att använda

materialet för sina egna syften vilket gör det mycket viktigt att motivera kontextvalet och föra en diskussion kring hur det påverkar studien (Börjesson och Palmblad, 2007).

De antaganden som är tagna för givna och fått en status som självklarheter är speciellt intressanta, då de ses som starka influenser i utformandet av "verkligheten" och påverkar vad som uppfattas som rätt och fel, accepterat och förkastligt, rimligt och orimligt. I konstruktioner av kategorier och praktiker kan man upptäcka och avtäcka vilka maktförhållanden som skapar och reproducerar rådande ordning (Forkby ur Börjesson och Palmblad, 2007).

I denna undersökning frågar jag mig delvis vad som är "sägbart" och inte och vilka villkor ligger till grund för det material jag analyserar. Jag intresserar mig framförallt för normaliseringsdiskurser och läser därför inte materialet med fokus på eventuellt motstånd mot ordningen. Det kan tyckas vara en negativ ansats från min sida, men jag anser att min utgångspunkt är viktig, som ett bidrag i diskussionen om en utbredd sexualisering av samhället och en pågående kontroll av den "intima" sfären. Som beskrivet i många texter jag läst under vägen, är uppbyggnad och innehåll av vissa ideologier kring sexualitet inte olik rasistiska och fascistiska idéläror. Min intention har varit att finna uttryck för osynliggörande och att tydliggöra hur ideologier påverkar konstruerandet av personlig njutning och dess plats, samt påvisa hur den rådande diskursordningen reproducerar stereotypa bilder av maskulinitet och sexualitet.

Kan man vara objektiv?

Alvesson och Deetz (2000) vänder sig emot den starka ställning objektiviteten har fått inom forskning och påpekar att begreppen objektiv och subjektiv i sig är socialt konstruerade och att samhällsforskning delvis är resultat av kulturell tradition och subjektiva intressen och värderingar (Alvesson och Deetz, 2000). Till skillnad från objektiva vetenskapliga krav anser vissa kritiska forskare att relativism inte försvagar den akademiska standarden. Det betyder inte att man skall bortse från krav på giltighet eller validitet, men att forskaren kan bedöma sin egen och andras forskning utifrån den roll som forskningen spelar för bevarandet eller ifrågasättandet av maktrelationerna i samhället (Winther Jørgensen och Phillips, 2000).

Validitet och generaliserbarhet

Kvale (1997) menar att det råder ett beroendeförhållande mellan filosofisk förståelse av sanningen och samhällsvetenskapliga föreställningar om validitet. Till skillnad från ett positivistiskt sanningsbegrepp ses validitet, inom ett postmodernt förhållningssätt, som en social konstruktion. Kvale (1997) menar att begrepp som generaliserbarhet, validitet och reliabilitet inte bör förkastas, utan användas i de former de passar i kvalitativ, samhällsvetenskaplig forskning.

Frågan om generaliseringar från ett fall till ett annat kan finnas i det vardagliga samspelet och språket (Kvale, 1997). Det finns inga lagar för mänskligt beteende och i ett postmodernt perspektiv fokuserar man på det individuellt unika och en kontextualisering av kunskap, till skillnad från ett positivistiskt perspektiv, där man söker universell kunskap.

Ett sätt att generalisera sin forskning, är att specificera stödjande belägg och klargöra argument, för att göra det möjligt för läsaren att bedöma riktigheten i generaliseringen. Kvales fråga blir då: Vem skall utföra den analytiska generaliseringen av den kvalitativa forskningen, forskaren eller läsaren? Man måste som forskare ge läsaren tillräckligt mycket belysande citat (i detta fall) för att en analys skall kunna genomföras (Kvale, 1997).

Jag menar att det finns en samstämmighet mellan rådande diskursordning och innehåll i de skönlitterära berättelserna, vad det gäller maskulinitet och sexualitet. Texterna avspeglar den rådande synen till stor del, men jag anser inte att resultatet är generaliserbart på det vis att svensk ungdomslitteratur skriven på 2000-talet innehåller redovisade perspektiv. Jag gör inget anspråk på att generalisera resultaten. Det är inte min intention med uppsatsen. Jag vill belysa de tydliga föreställningarna, som har ett samband med det samhällsklimat och den maktstruktur, i vilket de är skapade. Avsikten med uppsatsen är att belysa den komplicerade relationen mellan det omgivande samhällets normaliseringskrav, osynliggörandet av variation och den individuella genuskonstruktionen och val av sexuell partner och sexuell aktivitet. Motivationen till detta fokus är ett hopp om förändring i innehållet av framtida ungdomslitteratur, som kan möta behovet och nödvändigheten av pluralism.

Validitet innebär en kontinuerlig kvalitetskontroll, genom hela forskningsprocessen. Validitet är delvis beroende av logiken i sambandet mellan teori och forskningsfrågor. Det har att göra med om frågorna till texterna är valida och om logiken i tolkningen är hållbar. Inom positivistisk forskning innebär validitet att man mäter det man avser att mäta. Inom kvalitativ forskning frågar man sig istället i vilken utsträckning metoden undersöker det man ämnar undersöka (Kvale, 1997). Då diskursanalys ämnar blottlägga rådande diskursordning och maktförhållanden, sociala praktiker och eventuella motsättningar mellan olika perspektiv, anser jag att metoden svarar mot intentionen. Jag har genom processen hållit mig nära teorierna och kritiskt granskat mig själv genom analysprocessen, för att inte arbeta kontraproduktivt. Jag redovisar mina avsikter och tillvägagångssätt, vilket både avgränsar materialet och ger nödvändig insyn. Jag har inte för avsikt att redovisa alla bilder av maskulinitet och sexualitet, utan de som framträtt tydligast för mig, genom läsning och analys av de fyra skönlitterära texterna.

Förförståelse

Min förförståelse var att unga män porträtteras som impulsstyrda och med en omätlig sexuell lust. Min förförståelse var också att det samhälleliga idealet av manskroppen skulle återspeglas i texterna, samt att litteraturen skulle vara heteronormativ, då det är genomgående i samhällets porträttering av sexualitet och kärlek. Däremot trodde jag att jag skulle finna mer bilder av det sexuella experimenterande jag uppfattar att vuxenvärlden anser att ungdomar står för. Jag trodde också jag skulle finna idén om att den ”goda” killen aldrig får tjejen, utan blir utkonkurrerad av en mer stereotyp maskulin kille, porträtterad som ett otillgängligt objekt, vilket i sin tur skulle spegla den heterosexuella normen och idén om tjejers attraktion till det avlägsna, mystiska, vilket jag ser som en välkänd stereotyp. Som jag skriver i inledningen tänkte jag också att det erotiska materialet skulle vara torftigt.

Resultat och analys

De fem författarna har valt berättarjag av samma kön som sina egna. De har alla valt att porträttera heterosexuella relationer. Upplever människor lättare identifikation med sin egen könskategori? Det är lättare att anta att författaren uttalar sig personligt, då könskategorin stämmer överens mellan författare och berättarjag. Det finns en idé om att män och kvinnor inte kan förstå varandra, då könet är olikt. Man är som medlem av "motsatt" könskategori inte lika berättigad att uttala sig, se på orden feminist och pro-feminist. De flesta namnen inom mansforskning är också mäns.

Syftet bakom de skönlitterära historierna känner jag inte till, men mottagandet har varit gott. Litteraturen är uppskattad, vilket säger något om hur läsare och samhälle ser på innehållet i berättelserna.

Räcker det om jag älskar dig? (2006) - Katarina von Bredow

Två killar och ett hjärta (2006) – Emma Hamberg

Emanuel (2001) – Sören Olsson och Anders Jacobsson

Solprinsen (2004) – Per Nilsson

Räcker det om jag älskar dig? (2006) – Katarina von Bredow

Fanny är tillsammans med Johan. Hon kallar honom Mr P, vilket är en förkortning för Mr Perfect. Johan kallas det, inte bara av henne. Han är en populär kille och åtrås av många tjejer. Om han åtrås av några killar får vi inte veta något om. Han har killkompisar, men dessa relationer beskrivs inte i någon större utsträckning. Fanny är fascinerad av Johan, som framställs som en kylig, elak och egoistisk person. Hon kan nästan inte tro på det själv, att Johan valde just henne av alla tjejer. Heterosexualiteten är tagen för given, från början (Ambjörnsson, 2005).

De får kontakt en regnig fredagskväll när Johan frågar henne om hon vill ha skjuts hem. Detta är första gången de pratar med varandra. Efter ett långt samtal i bilen kysser han henne och Fanny kysser tillbaka trots att hon tänker att han bara "*högg en brud i högen*".

"Sedan frågade han mig var jag bodde och jag talade om det, och till min utesägliga förvåning körde han mig hem och släppte av mig utan minsta försök att komma innanför kläderna. Då var jag besviken en gång till. Och lättad. Samtidigt. Men något måste jag ju ha gjort fel, tänkte jag. Eftersom han bara släppte av mig där och åkte sin väg."

Idén om att den populära killen, som också beskrivs som nonchalant, inte går att lita på och som bara vill ha sexuell tillfredsställelse för stunden, levereras tidigt i boken (Whitehead och Barrett, 2001). Man får en känsla av att Johan är opålitlig, vilket senare påvisas genom att han är otrogen med Fannys väninna och ljugar för Fanny. Att Johan skulle försöka komma innanför kläderna vid ett första möte är ett antagande om mannen som styrd av sin sexualitet (Carr, 1999). Den sista meningen om hur han "bara släpper av henne och åker sin väg" innehåller aktivitet från killens sida, men även ett slags nederlag. Det låter som situationen precis innan Fanny kliver ut inte innehåller någon interaktion, inget hej då eller en speciell blick. Det låter inte heller som kyssen är en lusthandling. Det skulle kunna ses som logiskt att föraren släpper av den som denne kör hem, personen går ut ur bilen och är därmed avsläppt.

Här beskrivs situationen genom Fanny, som lägger en känsla av avvisande i situationen. Det får också läsaren att tänka i termer av nonchalans. Ordet fel ger en fingervisning om Fannys idé om vad som hade varit motsatsen. Att bli uppvaktad, att bli bekräftad genom lust hade i detta fallet varit rätt, men som hon nämner, också påfrestande. Fanny beskrivs inte som en tjej som har tydliga gränser för sig själv. Det finns en förutfattad mening hos Fanny, (tjejen) om vad som skulle ha varit rätt att göra, om han initierat mer närhet. Johan (killen) har ett maktövertag i sin påstådda popularitet och säkerhet.

På fredagskvällarna brukar de två ”mysa” hemma hos Johan. Han är äldre än Fanny och bor ensam i en lägenhet. Denna beskrivna kväll har de hyrt en film.

” Vi brukar försöka jämka lite när vi väljer filmer, för även om vi har samma smak i mycket så gäller det inte just underhållning. Johan gillar agenter, internationella sammansvärjningar och hotande terrordåd, medan jag hellre ser lite romantik och drama och sådant. Men det finns ju många filmer som har både och. Antar att filmskaparna har klurat ut att en hel del par är som vi, att de vill se olika saker men ändå titta tillsammans.”

Johan gillar filmer med traditionellt maskulint innehåll. En välkänd stereotyp presenteras här för läsaren. Män gillar actionfilmer. En ”tjejfilm” är motsatsen till vad en man antas föredra. Tjejfilm är synonymt med romantiska komedier och liknande. I beskrivningen av vad Johan gillar nämns tre saker och de levereras med en viss säkerhet. När Fanny beskriver sin egen smak är det luddigare; romantik och drama och sådant. Det antyds en maktrelation och att hans tre kategorier i större grad är ett avspeglar hans person (Carr, 1999). När är terrordåd inte hotande för någon? Hans smak beskrivs som ett gillande av att se på hotfulla situationer. Det skall vara farligt innehåll. Det antyds att Johan är lite farlig. Romantik och drama ingår inte i hans lista av preferenser. De två valen terror och romantik ställs i motsatspar till varandra, med det ena tillhörande mannen och det andra kvinnan.

Fanny reflekterar över deras olikheter och tänker att de som skapar film har par som dem i sinnet. Par bestående av män och kvinnor (Ambjörnsson, 2006).

Fanny vill flytta ihop med Johan. Under filmen bestämmer hon sig för att berätta att hon sett en utannonserad lägenhet, som hon tycker de skall söka tillsammans.

” Jag vet ju att han inte är lika angelägen som jag, och att hans simultankapacitet är ganska begränsad, men jag blir lite besviken i alla fall. Kanske känner han det för han lutar sig plötsligt tillbaka och lägger armen om mig. Drar mig intill sig, kysser mig på kinden och sniffar lite lätt på min hals.

- Vi kanske ska stänga av ett tag, förresten, säger han och rösten blir sådär mörk och lite skrovlig.

Det ilar skönt i mig.

- Hamburgarna kallnar..., protesterar jag, för han gillar att jag gör en liten gnutta motstånd alldeles i början.”

I detta avsnitt påstås det att män har begränsad simultanförmåga. I en biologisk hjärndiskurs har män och kvinnor olika hjärnor, vilket gör dem mer eller mindre lämpade för olika uppgifter. Det finns en uppfattning om att män, till skillnad från kvinnor inte är förmögna att koncentrera sig på fler saker samtidigt (Young och Fitzgerald, 2006).

Johans svar på Fannys besvikelse blir att bekräfta henne genom att åtrå henne. Hon känner sig smickrad. Han röst blir ”sådär” mörk och skrovlig, vilket signalerar att han är kåt. Man kan tolka det som att Johan har gjort sig kåt, som en strategi för att föra fokus bort från prat om att

flytta ihop. Han väljer inte att berätta hur han känner, att han tycker det är jobbigt, utan använder sex som spänningslösare i situationen (Hirdman, 2005). Hans lust beskrivs som mer närvarande än hennes, närmre ytan (Hirdman, 2005). Vidare gör Fanny *"en gnutta motstånd"*, för det gillar Johan. Hennes motstånd beskrivs som upphetsande för honom, men det skall inte vara för mycket och alldeles i början. I början av en lek, som innehåller en förutsägbart kamp som leder till hans erövrande av henne, till samlag. I likhet med jakt lägger Johan ner sitt byte och beteendet tillskrivs manlighet (Hirdman, 2005).

"När vi älskat somnar han. Det gjorde han aldrig förut, men man har ju hört att de gör det. Att det är normalt. Kanske visar det bara att han är avslappnad och trygg med mig nu. Relationer skall ju utvecklas. Förälskelsefasen ska övergå i en djupare och mer bestående kärlek."

Lite senare medan de två ligger kvar i soffan funderar Fanny över deras relation.

"Vi är som gifta. Han sover och hon kollar på en film. Nyss älskade de, men det är så självklart i deras liv att de inte måste ägna det en massa tid efteråt. Normalt. Vackert."

Ordet älska används för att beskriva deras sexuella aktivitet. Två heterosexuella människor i en "seriös" relation förväntas *älska* med varandra. Uttrycket innehåller en tanke om kropp och själ i förening, en upphöjd form av samvaro (Langfeldt, 2005). Deras relation är så allvarlig och "naturlig" att hon tänker på dem som gifta. Äktenskapligt heterosexuellt sex är det minst ifrågasatta och mest accepterade sättet att vara sexuell på (Rubin, 1981). Hennes tankar beskriver ändå en besvikelse och läsaren får en bild av Johans egoism och kyla, som paradoxalt nog förmedlas som något normalt. Att ordet normalt finns med i denna passage återspeglar inte bara Fannys försök att avvärja sin besvikelse, utan understryker också det påstått normala i scenen, att ett heterosexuellt par har sex och motsatta, stereotypa roller i sitt samliv (Rubin, 1981).

Förr brukade Johan inte somna efter de genomfört samlag. Meningen *"men man har ju hört att de gör det"* kategoriserar män och kvinnor som två olika slags sexuella varelser. Män somnar, när kvinnor vill vara vakna tillsammans med partnern och vara emotionella. Det benämns som normalt (Langfeldt, 2005). Vidare säger Fanny att de inte behöver ägna en massa tid åt det efteråt, att de inte behöver stanna i stunden.

*"- Vad fan...Spionerar du på mig? – Tänk om jag behöver lite tid för mig själv ibland! säger han. Du hänger ju här jämt! Nån kväll i veckan kanske man behöver vara ensam!
- Vi är väl för fan inte gifta heller."*

Under denna konflikt är Johan på väg att byta t-shirt och står med bar överkropp framför Fanny, efter att han *"ilsket"* slängt tröjan från sig på soffan. Johans dominans och aggressivitet kopplas till hans kropp (Whitehead och Barrett, 2001). Johan påpekar att de inte är gifta, vilket används för att visa att relationen inte är lika allvarlig för honom som för henne, den är inte lika äkta för Johan (Rubin, 1981 och Langfeldt, 2005).

Otroheten pågår i hemlighet under en period och Johan fortsätter att träffa den andra tjejen även efter Fanny avslöjat sveket. Johan beskrivs som oförmögen att förstå hur djupt sårad Fanny blir och han antyder att hon drivit honom till den andra tjejen genom att vara "klängig" och kontrollerande. Han är inte intresserad av att sluta träffa någon vid sidan av och Johan resonerar i termer av att få vara "fri". Autonomi och självständighet presenteras oftare i relation till män än kvinnor. Även idén om vad ett intimt förhållande betyder, då idén om

mäns okontrollerbara sexualitet antas göra de mer olämpliga för en monogam relation (Langfeldt, 2005 och Carr, 1999).

Senare samma kväll:

"I bäddsoffan måste jag ta initiativet för att det skall bli något. Väcka hans kropp med händerna."

I denna beskrivning får vi veta att det är ovanligt att hon tar initiativ till sex, vilket implicit säger att det är Johan, killen, som oftast är initiativtagare (Hirdman, 2005). Hans kropp måste väckas av henne, hans kropp är bilden för hans lust (Langfeldt, 2005).

"Han sätter sig vid datorn. Så fort livet blir krångligt sätter han sig där. Det är hans alternativa verklighet. En verklighet man kan ha kontroll över."

Johan klarar inte att stanna i samtalet om otroheten och går till datorn. Det gör han ofta när han vill komma ifrån Fannys frågor. Här ser vi exempel på mäns påstådda svårighet att uttrycka sig känslomässigt och föreställningen om kontroll synliggörs i bilden av hans maskulinitet (Hirdman, 2005). Johan arbetar också med datorer och han vänder sig till den välkända, kontrollerbara delen av sin värld, som också kopplas samman med arbetslivet. Man hävdar att män oftare än kvinnor väljer att förverkliga sig själva i arbetsliv och att män därigenom blir alienerade från t.ex. familjeliv (Whitehead och Barrett, 2001).

Synen på mannens sexualitet som en inneboende överväldigande instinkt (Carr, 1999) kan skildras genom detta citat. Johan: - *Det bara blev så, säger jag ju! Hon stötte på mig och var skitläcker i nån jävla urringad tröja, man såg nästan bröstvårtorna på henne...fan...*" Hans maskulina sexualitet förkroppsligas av hennes femininitet. Här sammankopplas också maskulinitet och heterosexualitet (Hirdman, 2005).

Liknande bild speglas genom Fannys tankar: *"Däremot vore det lätt att förstå att jag inte räcker till. Att han inte kan motstå alla vackra leenden han får. Att de trånande tjejerna runt honom blir en alltför stor frestelse. Han är Mr Perfect."*

"Kåta killar tänker bara med kuken, brukar Alexandra säga."

Penis symboliserar sexualitet och ses som fränkopplad kroppen och känsloliv (Langfeldt, 2005)(Hirdman, 2005). Lusten framställs som en ensidighet och en tvångsmässighet. Kåtheten löses genom sex, i en heteronormativ diskurs genom möte med en kvinna, där utlösningen får mannen att tänka "förnuftigt" igen. En kåt man framställs som en irrationell, opålitlig man (Hirdman, 2005). Här är det en tjej som uttalar sig och det är en vanligt förekommande generalisering som beskrivs.

Fanny plågas av bilder av Johan och en annan tjej.

"Johans andetag mot Sannas hud, hans händer om hennes höfter när han tränger in. Fick hon orgasm när han knullade henne? Gjorde hon saker som inte jag gjorde? Sög hon av honom, kanske? Drack hans säd så där girigt som tjejerna i porrfilmerna?"

Han är aktören i föreställningen om de två, han är den aktive, men delvis även Sanna. En koppling görs mellan deras fantasimöte och pornografi. Det är ett möte utan kärlek, vilket gör det "smutsigt" (Rubin, 1981). Det är också först i denna mening som ordet "knulla" används. Språket i passagen avspeglar skillnaden i synen på ett möte och den töms på emotionalitet.

I de flesta beskrivningar av sexuella möten i boken är Johan den aktive. Hans vilja och hans förmåga att tillfredsställa beskrivs i ett självsäkert uttryck. Han är utföraren, som vet hur det skall gå till (Hirdman, 2005).

- *"Jag vill ha dig sakta och länge ikväll."*

- *"Kom...jag skall ge dig något annat att tänka på."*

"Sedan sätter han sig i soffan och klappar uppfordrande på platsen bredvid. Jag torkar mig om händerna och går lydigt fram och sätter mig bredvid honom och han nosar mig i håret och på halsen som han brukar. Sticker in handen under tröjan och kramar mitt vänstra bröst."

Denna beskrivning av den sexuella samvaron mellan Johan och Fanny är genomgående. "Som han brukar" står passande i passagen. Han drar henne till sig, han nosar på henne, glider in med handen under hennes tröja och kramar om hennes bröst. Hon rör vid honom på ett sätt som hon vet att han gillar, i området kring könsorganet och sedan tränger han in i henne. Hon får aldrig orgasm, men "fejkar" ibland för att göra honom glad. Han är genomgående den aktive och han tar för sig och vet vad han vill ha. Tjejen är där för att tillfredsställa hans bottenlösa behov och i detta citat beskrivs hon också lyda den uppfordrande mannen. Att hon "fejkar" för att göra honom glad speglar idén om att män behöver få känna att de levererar det som är förväntat av dem, att de skall "kunna sex" och att det skulle ligga en kränkning i utebliven orgasm (Hirdman, 2005). Det är också ett sätt för författaren att förklara deras relation som ojämlik, samt att påvisa hans självcentrering.

Linäs kvällsbok 2: Två killar och ett hjärta (2006) – Emma Hamberg

Lina är tillsammans med tre år yngre Ivar. När Lina flyttar och börjar på ett jordbruksgymnasium ett par timmar hemifrån, blir hon kär i Kevin.

Kevin beskrivs som en tuff, ensam ung man. Tidigt i boken får vi veta att han har en kriminell bakgrund. Han dricker sprit och röker hasch och har gjort inbrott. Lina benämner honom som "värsting" och "en snyggsnygg Casanova". Hon är tydligt fascinerad av honom. Farligheten är en attraktionskraft för Lina. Han beskrivs som en Casanova, en kille som kan förföra kvinnor och som också gör det. En "Casanova" är självsäker och opålitlig och associerar till erotiska möten, men också till en slags mystik (Hirdman, 2005 och Langfeldt, 2005).

Dialog mellan Kevin och Lina, där Lina är J (berättarjag):

J: Men har du slagit folk och så?

Kevin tittade generat ner i marken, böjde sig ner och började pilla med ett hängande skosnöre.

K: Jag har inte slagit oskyldiga..

J: Vadå oskyldiga?

K: Jag är inte en sån som klubbar ner gamla kärringar. Men det har väl varit slagsmål och sånt. Men då har alla varit med på det.

J: Alla? Hur då?

K: Amen, du vet, det är fest och så lackar nån ur och så blir det att man börjar slåss. Som en gång, då var det en kille som stötte på min tjej. Som jag var ihop med då alltså, och om någon stöter på ens tjej då blir man ju galen. Så jag slog till honom. Såna grejer.

Skulle Ivar slå den på käften som stötte på mig? Skulle han se det som något fullkomligt normalt, att man slår de som stöter på ens tjej. Smygtittade på Kevins händer. Inte så stora. Men starka. Det gör nog ont. Att få en smäll av dem. Romantiskt på något sätt. Att slåss för sin tjej. Lite riddarstyle. Eller?

En stereotyp bild av maskulinitet målas upp, där killen blir svartsjuk och försvarar sin position genom att slå den man som stöter på *hans* tjej. Det speglar en slags primitivitet och ett revirtänkande (Whitehead och Barrett, 2001). Hans emotionella kapacitet beskrivs som liten och han använder sig av våld för att uttrycka en stark känsla, ett uttryck för emotionell alienation (Hirdman, 2005).

Kevins händer får symbolisera hans styrka och hon tänker på honom som riddare, en man som strider med andra män för sin tjej. Romantik kopplas ihop med heterosexualitet och kroppsdelar med sexualitet (Ambjörnsson, 2006)(Langfeldt, 2005).

Här finns ordet normalt med, att det skulle kunna tänkas vara ett så kallat normalt beteende för en man, om han blir kränkt och utmanad i sin position (Whitehead och Barrett, 2001). Dock ställer sig Lina tveksam till sina egna tankar och hennes ambivalens inför Kevins beteende följer som ett tema genom boken. Kevin har inte kontroll och Lina tänker att han inte går att lita på (Hirdman, 2005).

”Halva skolan är redan kära i Kevin och Joel tror jag. Och Zinat säger att hon sett tjejer komma från knektstugan mitt i natten. Med knullrufs i nacken!!!

Popularitet kopplas ihop med heterosexualitet och maskulin sexualitet med ohämmad lust, opålitlighet och potentiella svek (Ambjörnsson, 2006 och Carr, 1999).

Kevin beskrivs som opålitlig, oberäknelig, farlig och mystisk på en mängd olika sätt:

”Jag tittade på Kevins ögon. Så mörka. Men inte för att de är mörka, utan för att det liksom är mörkt bakom dem. Han ler och gör moonwalk och ser ganska normal ut, fast extra snygg, men så är det något med det där mörka. Om det inte lät så fjantigt skulle jag skriva att han har farliga ögon. Men jag skall inte skriva det, för det låter fjantigt. Jag såg det nu när jag läste det. ”

”Jag skulle aldrig vilja vara ihop med en sån som han, det står skrivet i pannan på honom att det kommer bli tjafsigt. Att han kommer vara otrogen och typ stjäla ens smyckeskrin (med en massa plastörhängen från H&M). Eller inte stjäla ens smycken kanske, men... Det är något som gör att man inte kan lita på honom. Fast han är charmig... En charmstövel helt enkelt.”

”Kevin sträckte på sig och höll ihop händerna över huvudet, så att munkjackan åkte upp och visade hans mage. Muskler. Riktiga magmuskler.”

”Så jag stod där, öga mot öga med Kevins mage. Såg hur musklerna arbetade där inne för att kunna häva sig upp. Brun var den också.”

Han benämns många gånger som *”sexig”* och ordet laddas med bilder av muskler och mörka färger, samt en självsäker stil (Hirdman, 2005). Den tränade kroppen och *”hävningen”* symboliserar hans styrka och hans attraktionskraft ligger i hans form (Langfeldt, 2005 och Whitehead och Barrett, 2001).

” Men det är något med Kevins kropp. Den är så smidig och ser stark ut. Och jeansen hänger så där lagom slapp och snyggt på hans fasta lilla rumpa, ”

"Ivar har inte den där seniga kroppen. Han har mer en...en oändligt len kropp. Vit som snö och alldeles len, och så de där kolsvarta enorma ögonbrynen och det lika svarta och enorma håret. Som en liten zigenare, fast med guldgula ögon. Och ett hjärta stöpt lika mycket i guld."

Sexigheten framhålls i förhållande till Ivar, som framställs i andra färger och former, vilket kopplas till hans godhet och "ofarlighet" och Ivar tilldelas mer traditionellt feminina attribut i motsatsposition till Kevins maskulinitet (Hirdman, 2005).

Jeansen "hänger" slappt på Kevins rumpa och håret står på Ivar. Det avspeglar en skillnad i deras säkerhet. Vitt som snö, guldgult och kolsvart kan associeras med "Snövit", som är den sovande (passiva) skönheten, väckt till liv av en prins, vilket påpekar Ivars stillsamhet och förutsägbarhet, samt att han är motsatsen till "riddaren" Kevin.

Linas jämförande lista:

"Bra saker med Ivar:

Snäll som sommaren

Pålitlig

Rolig (på sitt lite barnsliga knäppa sätt)

Söt som en semla (och nu när han har fått längre hår är han söt som en hel prinsessstårta)

Ärlig

Kysser ljuvligt"

"Bra saker med Kevin:

Modig (måste nog lägga till modig på Ivar också, fast på ett annat sätt)

Spännande

Vrålsexig

Vrålbra på att kyssas

Känslig på ett bra sätt

Rolig

Snyggsnygg

Sexig (har jag skrivit det?)"

Ivars egenskaper är "mjuka" och Kevins hårdare. Kevin är också "känslig på ett bra sätt", vilket kan tydas som att det inte hade varit bra om han var för känslig (Whitehead och Barrett, 2001). Skulle det tagit bort något av "vråligheten" ?

Ivar jämförs med bakelser och ordet prinsessa finns med, vilket står i förhållande till ovanstående citat om riddare. En räddar och en blir räddad, en är kvinna och en är man (Hirdman, 2005). Orden för Kevin har förstärkningar och orden för Ivar förminskningar. Ivar benämns också som pålitlig, vilket kopplas till hans ofarlighet (Carr, 1999). I förhållande till Kevin avsexualiseras Ivar, vilket också antyds i de olika laddningarna i namnen. Kevin är objektet, hämtad ur en reklambild, med muskler, slappt hängande jeans och keps, med lugg som skymmer mörka ögon. Kevin är ett engelskt, populärt namn, som betyder "vacker födelse". Om man jämför namnens popularitet, genom statistik från SCB, hamnar Kevin på 37:e plats och Ivar finns inte rankat. Ivar är ett fornnordiskt namn, som var vanligare förr. Man kan hävda att det är ett omodernt namn, till skillnad från Kevin.

Så här beskriver Lina sitt första samlag med Ivar. Det är Ivars första gång och paret har varit tillsammans i ca 2 månader. Både Ivar och Kevin finns i hennes tankar när hon funderar över situationen:

Vi var nervösa båda två. Det hade blivit så stort och religiöst. Som om vi skulle gifta oss, och äntligen få säga ja till varandra. Ivar hade snott kondomer av sin pappa och när han väl var inne i mig, så ville jag bara att vi skulle bli galna tillsammans. Men det var för fint. För religiöst. Väldigt långt ifrån galet.

Nu har vi legat med varandra... 15 gånger tror jag. Jag har faktiskt skrivit upp det i min almanacka. Pinsamt, jag vet! Men det känns lite mysigt på nåt sätt. 15 gånger. Vi är inte religiösa längre. Men det känns... Åh, hur skall jag skriva det här utan att få skuldkänslor... Det känns att Ivar är 13 år... Han är en pojke. Inte en man. Och nu säger jag inte att jag vill ha en skäggig man med kontorsjobb (never!), men en kille skulle ju inte vara så dumt. Usch, nu får jag helt ont i magen när jag skriver det här. Har inte ens velat tänka tanken färdigt. Jag älskar ju Ivar, han är så himla rolig, fin, och allvarlig och trygg. Men igår... När Kevin pratade om min korta sexlinje och kysste min handflata så hela rummet skakade... Då kände jag... Då kände jag att jag innerst inne ville släpa ut Kevin i skogen och ylande sätta på honom mot en gran, eller en tall, eller vilket rivigt träd som helst. Åh fy vad hemskt! Ivar – förlåt! Men det är något med Kevin som gör att jag bara vill leka snuskiga saker med honom. Precis som alla andra jävla brudar här på skolan. Han har något. Han är sexig helt enkelt. Han är nog den första, riktigt sexiga människa jag träffat på. Och det där med att han spöade upp sin rival. Det är så förbannat fånigt och fjantigt, men det är lite... Lite romantiskt också. Åh! Jag hatar att jag tycker det. Men det är så! Jag älskar ju Ivar för att han inte är en sån där idiot. Jag älskar att han är klok och fin. Kevin är inte alls klok och fin. Han är... ett sexmonster. Nej, nu får jag grymt dåligt samvete. Ivar, förlåt, du är bäst!!!”

Lina beskriver deras möte som ”för fint” och ”religiöst”. I denna passage kopplas det tillsammans ihop med äktenskaplighet och det får en närmast tråkig klang, speciellt genom påpekandet av det uteblivna, efterlängtrade ”galna”. Religiositet och äktenskap sammankopplas med heterosexualitet, men här med en viss kritik, då det berättas tillsammans med besvikelse (Rubin, 1981). Å andra sidan är det Ivar som målas upp som den oförmögne, som inte levererar. Sexet är mysig, men det är ospännande, för Ivar besitter inte manlighet. Manlighet förklaras som något virilt, explosivt och kopplas till Kevin, en kille, till skillnad från en äldre man med skägg. Manlighet och maskulinitet porträtteras som typiskt ungdomliga egenskaper, och innefattar inte allvar, klokhet eller trygghet (Hirdman, 2005). Lina talar om sitt begär efter Kevin och sätter in sig själv i en kategori - ”alla andra jävla brudar på skolan”. Hon tänker att alla tjejer åtrår en kille som Kevin och att alla är överens om hans mystiska ”sexighet” (Ambjörnsson, 2006). Det görs allmängiltigt och han har en outtömlig lust och motivation till sexuellt umgänge, en drivkraft, som gör honom till ett sexmonster. Han kan inte stå emot att ha sex med tjejer (Carr, 1999 och Ambjörnsson, 2006). Hon är den aktive och i denna berättelse har tjejen agens. Lina vill släpa ut honom i skogen och sätta på honom mot ett träd. Och trädet skall vara rivigt, det skall göra ont och lämna märken.

”Hörde två tjejer i matsalen igår. De berättade hur de hade bjudit Kevin på middag i sitt hus och sedan förfört honom. Båda två. Jag menar, hur många killar får tjejer att göra sånt? Och han hade varit ”grym i sängen”. Grym.”

Det är Kevin som påstås påverka tjejerna att tillsammans förföra honom. De är där för honom. Han är den aktive, det är han som är utföraren, som tar sig de båda tjejerna, som bjuder in honom. Genom det tilldelas han också kontroll i situationen. Kevin kan sex och ordet grym används för att förklara hur fantastisk han är att ha sex tillsammans med (Hirdman, 2005). Ordet har en dubbel innebörd och påvisar också hans obetänksamhet och anledning till att man skall passa sig för honom. Han förväntas såra. Det läggs en värdering i att de är tre

stycken, genom ordet ”sant”, d.v.s. ”fult” gruppsex (Rubin, 1981). Det är fortfarande heterosexuellt, då beskrivningen ”klumpar” ihop de två tjejerna och de inte antas vara attraherade av varandra (Rubin, 1981).

Långsamt förändras kontakten mellan Lina och Kevin. Han ger henne alltmer uppmärksamhet. Lina och Kevin har ett intimt möte i ett mörkrum. Lina är initiativtagaren.

”Mina händer rörde sig mot hans midja. Nu gick det snabbt. Ingen tvekan. Inte från mig. Inte från honom. Tysta som små möss. Snabba som råttor. I mörkret. I fukten. Hans händer kröp innanför min bh. Mina händer innanför hans jeans. Hans händer under mig, lyfte mig. Satte mig på foderbänken. Han kysste mig. Så girigt. Så andfått. Hans kropp mellan mina ben. Jag slet själv av mig min munkjacka, rev av Kevin hans t-shirt. Min hud mot hans. Hans mage. Den var varm och hård. Med ljusa fjun på.”

I denna scen är de båda aktiva, ingen av de tvekar. Det är mörkt och fuktigt. Ordet fukt anspelar på kåtheten mellan de unga. Hon börjar med att lägga händerna på hans midja och sticker ner händerna innanför jeansen. Hon vill komma åt hans penis. I en motsatt situation hade Kevin direkt velat komma innanför Linas trosor, men det får en annan klang, både i talesätt och bild. Här tar Kevin först på Linas bröst, vilket inte är lika laddat (Rubin, 1981). Kevins lust kopplas till hans könsorgan. Efter meningen med hennes hand innanför hans byxor tar han över och lyfter upp henne och placerar sig mellan hennes ben, könsorgan mot könsorgan. Hon väckte hans lust genom att röra penis, efter det blir han girig och andfådd. (Hirdman, 2005).

De två blir kära i varandra, men det går ytterligare en period innan de två blir tillsammans och under denna tid har Kevin sex med Linas väninna, efter att Lina bestämt sig för att stanna i relationen med Ivar. Kevins sårbarhet beskrivs och han gråter tyst när Lina avvisar honom. Han löser sin ledsamhet och känslor av ensamhet med att stjäla saker, dricka alkohol och ligga med tjejer. Han talar inte med Lina om sina känslor och Lina reflekterar över hans beteende. Han beskrivs inte som initiativtagare, utan mer som en passiv medspelare. Han är åtrådd och när tillfälle ges, säger han ja (Whitehead och Barrett, 2001)(Hirdman, 2005).

Lina och Kevins första samlag

K: Vill du ha mig?

J: Ja, vill du ha mig?

K: Ja.

Och så kysstes vi. Vi kysstes som galningar Så hårt. Så...enormt. Jag visste liksom inte var jag skulle göra av mina händer, kunde inte krama honom nog. Det var som om jag ville få hela honom inuti mig, så att han förstod, att jag... att jag älskade honom. Kevin lyfte upp mig, så jag satt på hans höfter, och så bar han mig till Harrys säng. Och där kysstes vi. Ännu galnare. Bort med de där boxershortsen. Bort. Av. Iväg.

K: Ska vi inte... Ska vi inte vänta lite...

J: På vadå?

Andas, andas, flämtningar, andedräkter.

K: Vänta... ett tag bara. Gör man inte det?

J: Jag har väntat på dig så det räcker.

Så slet jag av honom de där sabla shortsens och så... Så blev vi ett som man säger.”

Kevin tänker att man skall vänta med att ha sex när man är kära i varandra och det låter som en väntan för väntandets skull. Han frågar Lina, i egenskap av att hon är tjej och han tänker att

hon vet hur det bör vara, i egenskap av att hon står för det emotionella och han det sexuella? (Langfeldt, 2005). Lina dementerar denna slags värderande idé och driver situationen framåt. Att han skulle vilja vänta är inte ett troligt alternativ, med tanke på meningen ”gör man inte det?”. Han är alltid redo för sexuellt umgänge (Hirdman, 2005)(Carr, 1999).

Kevin och Lina är på en fest tillsammans och Kevin slår en kille som dansar med Lina. Han slår och sparkar killen blodig. Paret har ett gräl och Kevin brister.

K: Jag älskar dig. Fattar du det? Fattar du det nu?

Nu rann det inte bara några tårar. Nu kom de i massor. Tårar, snor, blod. Försiktigt och lite frågande lutade han sitt huvud mot min axel. Gråten fick hans kropp att skälva. Kram. Jag kramade honom. Så hårt som jag nog aldrig kramat någon. Och han grät. Jag kramade, han grät, han kramade, han grät ännu mer.

Jag har aldrig sett en kille gråta på det viset. Inte någon. Som om hela kroppen var ett enda stort gråt. En hopplös gråt. Så kändes det. Hopplöst.”

Kevin menar att hans beteende ändå säger något om hur stor hans kärlek till Lina är. Han har inte kunnat visa den på ett annat, icke utåtagerande sätt och i våldsamheten tänker han att uttrycket finns. Hans förlorande av kontroll blottar hans innerliga känslor (Hirdman, 2005). I denna situation, när Lina visar stor besvikelse, bryter han ihop, vilket förvånar Lina. Det beskrivs delvis som ett ömhetstecken och påpekas att det är ovanligt för en kille. Hon har aldrig sett det förut (Whitehead och Barrett, 2001).

Emanuel (2001) Sören Olsson och Anders Jacobsson

På baksidan av boken Emanuel står det: *Emanuel speglar dagens ungdomsvärld där chattandet är lika naturligt och aktuellt som de eviga ämnena kärlek, musik, sex, sex, sex...* Man presenterar även några kommentarer från läsare: ”Både för killar och tjejer. Det handlar om hans situation, hur han tänker och sånt. Det är ju kul för tjejer också - vad tänker killar på egentligen?”

Tjejer antas vilja veta vad killar tänker på. Tjejer och killar är här påstådda olika väsen och heterosexualitet förutsätts (Amjörnsson, 2006). Ordet egentligen i slutet av meningen kopplas till sex, ett ämne som boken utger sig för att handla om. Tänker killar egentligen på sex? I biologisk forskning påstås det att män tänker långt mer på sex än kvinnor (Young och Fitzgerald, 2006). Emanuel marknadsförs som en berättelse som speglar ungdomsvärlden och man tillskriver här den världen fyra speciella ämnen, med tyngd på just sex.

Bokens berättelse berättas främst genom Emanuel, 16 år gammal. Parallellt uttalar sig två vuxna, som i historien presenteras som en slags kommitté, tillsatt av regeringen för att utreda ungdomar. De skall undersöka vad ungdomar tänker på och hur de fungerar. De två vuxna presenteras som fullkomligt ovetande om åldersgruppen och tillhörande benämning – ungdom. De väljer ut Emanuel från en chatt sida (*”Platsen var en så kallad ”chatt” där ungdom träffas och samtalar med varandra”*). Han beskrivs av de två vuxna som *”en urtyp av ungdom”*. Efter kommitténs första besök på chatt sidan skriver de: *”Vi var både chockade och förbluffade över vilka sexmonster ungdom tycks vara”*. De två vuxna presenterar tankar och idéer genom boken. Detta görs med en slags humoristisk ton.

” Ungdomar tycks leva på mindre hälsosam mat än andra människotyper och har helt annan dygnsrytm De sover helst på dagarna och vandrar oroligt omkring på nätterna. Gärna med

släpande steg. Deras tankar, i den mån de har några, tycks inrikta sig på sexuella önskningar eller aktiviteter.”

Genom de vuxnas röster redogörs för en syn på ungdomar, som frigjorda och experimenterande. Vi får en schablonartad bild av ”vuxenvärldens”, de myndigas föreställning om ”ungdomsvärlden”. Sexuella önskningar tillhör ungdomen och då speciellt unga män, som denna bok framför allt handlar om. ”Oroliga sexmonster” tyder på en bild av brist på kontroll och omätlig längtan efter sex. Det står sex och inte närhet, vilket har en mer specifik laddning, en riktning mot ”köttet” (Carr, 1999 och Langfeldt, 2005).

”Att byta umgänge är någonting som alla varelser har nytta av någon gång i livet. Se bara på spindelsorten svarta änkan. Hon byter make efter varje avslutat samlag. Gruppen ungdom kan göra likaledes då man provar sig fram i det erotiska området.”

Jämförelsen spindeln, (svarta änkan, den otäcka, giftiga sorten) och exempelvis svanen, som hävdas vara ett monogamt djur, säger oss något om skillnaden i värdering. Svanen anses som vacker och spindeln farlig (Rubin, 1981). Spindeln är en hona och hon byter make, vilket betyder att heterosexualitet förutsätts för jämförelsen och idén om ungdomars sexuella erfarenheter (Ambjörnsson, 2006). Att byta partner och prova sig fram, vilket man hävdar att ett frekvent partnerbyte innebär, är mindre respekterat än att vara monogam. Genom att säga att ungdomar ”provar sig fram”, menar man implicit att vägen skall leda till ett fast förhållande, när man mognar (Rubin, 1981).

Emanuel längtar efter kärlek. Han har sviktande självförtroende, nedvärderar sig själv ofta, tycker själv att han är ful och tvivlar på att han någonsin kommer att träffa någon.

Emanuelns fundering om sig själv:

Emanuel Edvin Hjort. 9B

Var det inte han som alltid stod sist i kön?

Som aldrig var med på skolfesterna.

Som var FOTO-nörd. Pojken utan flicka. Penisen utan slida. Ensamma Emanuel. Ful, fulare, Emanuel.

Manligt och kvinnligt presenteras som två motsatta positioner, två dikotomier (Hirdman, 2005). I hela passagen förutsätts heterosexualitet. En pojke skall vara med en flicka och penisen, som inte är bruklig utan sitt ”hem”, slidan (Ambjörnsson, 2006). Att inte ha någon att vara nära, översätts till könsorganen som får symbolisera tillgång till intimitet (Langfeldt, 2005). Det har inte Emanuel och därför känner han sig ensam och ovärdig. Att han inte lyckas träffa någon av det motsatta könet kopplar han till sitt utseende och status. Samtidigt kopplas statusen till att inte ha någon tjej. Det går åt båda håll.

Emanuel brottas med sin självbild och går in på chatten emellanåt för att fråga frågor eller finna en tjej. Hans alias på chatten är ”Sugenkille19”.

Sugenkille19

Finns det några tjejer här?

Babe 19

Hallå. Vem är du, då?

Sugenkille19

Jag är en ful, dum och misslyckad typ som just nu vill ha våldsam cybersex. Är du intresserad?

Babe 19

Loser! Dra åt helvete!

Sugenkille19

Någon? Jag är kåt och arg!

Conny 36

Hejsan. Intresserad av nåt annorlunda?

Sugenkille19

Vad?

Conny 36

Vi kanske kan ses?

Sugenkille19

Suck... Är det bara perversa här? Ingen normal?

"Chatten dog långsamt ut. Enligt statistiken var det 46 killar inloggade och två tjejer. Båda upptagna i privata rum med trevliga, mysiga och omtänksamma killar. De 44 övriga killarna visste inte vad de gjorde för fel."

Konversationen mellan Emanuel och Babe 19 är "normal" i jämförelse med en invit av någon av samma kön. Det benämns dessutom som ett perverst beteende som man också finner lägre i hierarkisystemet, enligt Rubin (1981)(Ambjörnsson, 2006). Emanuels kommentar om sin kåthet och ilska kan tolkas som att han vill använda (cyber)sex som en spänningslösare (Hirdman, 2005). Att killar är överrepresenterade på chatten associeras till idén om killars större sexuella behov (Whitehead och Barrett, 2001). Det presenteras även en generaliserande bild av killars oförmåga till intimitet och "mjukare" värden, samt att de alla letade efter personer av motsatt kön (Whitehead och Barrett, 2001 och Ambjörnsson, 2006).

Emanuel skall börja gymnasiet i början på berättelsen. Under sommarlovet träffade han på Helene och kände sig genast förälskad.

Första dagen i skolan träffar han henne igen. De skall gå i samma medieklass. Han möter också Tage, som han senare blir god vän med.

- Tage heter jag. Ska böja mediaklassen.

- Jaha, sa Emanuel

Det blev tyst en stund.

- Du då?

Tage tittade nyfiket på Emanuel.

- Media. MIB.

- Det skall jag med! Då blir vi klasskompisar!

Tage dunkade Emanuel hårt i ryggen, på pojkars kärvännliga sätt.

Senare får Emanuel träffa Tages bror.

Mannen tog ett hastigt steg fram och kramade om Emanuel. Emanuels kropp var oförberedd på detta. Han var inte van vid att krama om människor av samma kön.

Det presenteras som ovanligt att krama någon av samma kön, om man är kille, dessutom känner sig Emanuel obekväm och steltnar till, i beskrivningen (Ambjörnsson, 2006). I dessa passager levereras en välkänd stereotyp. Män kramar inte varandra och påstådd kärvänlighet visas på annat sätt, genom t.ex. en dunk i ryggen eller ett handslag. Dessa uttryck är inte ömma, utan mer handfasta och hårda, då mjukhet tillskrivs femininitet och hårdhet maskulinitet (Hirdman, 2006).

Emanuel älskar att fotografera. Det har varit hans passion i många år. Nu när han blivit 16 år har begäret efter den perfekta bilden ersatts av begär till tjejer och Emanuel upplever det som långt mer komplicerat.

"Hans liv hade varit så enkelt och oförargligt. Nu sjöd hans inre värld av förbjudna krafter, förnekade känslor. Ibland kände han för att skrika, utan att ens veta varför."

Hans begär, hans lust benämns som förbjudna krafter, något mörkt (Rubin, 1981), som han försökt tränga undan, då de innebär förlorande av kontroll och destruktivitet (Hirdman, 2005). Känslorna ger sig tillkänna, trots motstånd. Emanuel förstår sig inte på dem och de gör sig påminda genom hans impuls att skrika och kopplingen till en inneboende kraft, kan härledas från denna passage. Att de skulle utvecklas i en viss ålder hör också till idén om libido (Carr, 1999).

Senare i boken nyanseras Emanuels längtan efter intimitet och en känslighet tillåts beskrivas. Emanuel längtar efter emotionalitet. Här finns inte heller ett uttalande om vem han vill skall ta på honom, om det skall vara en tjej eller kille.

"Ur djupet kom det. Hans egen klagande röst. Hans strupe fylldes av orden som värkte av sorgen längtan."

-Jag vill bli kramad, kramad, kramad, jättekramad. Jag vill att nån tar på mig. Krama mig. Lägg din mjuka kropp mot min. Vidrör mig. Snälla nån! Hjälp mig! Ta på mig. Krama mig. Krama, krama. Nu. Snälla. Snälla!"

Emanuels fantasier om Helene:

"Helene lade sina bomullsläppar mot hans örsnibbar. Hennes sensuella andning mot hörselgången fick honom att vibrera."

"Helene tog Emanuels hand och lade den över sitt vänstra bröst. Nog var det på riktigt. Han kände bröstvårtan mitt i handen. Styv men mjuk samtidigt."

Helene blir förälskad i Emanuel och de två blir tillsammans. Emanuel är mycket lycklig.

"Nu kysste munnen munnen. Tungorna älskade. De halvslutna ögonen och djupa andetagerna och kropparna som började tryckas mot varandra gjorde Emanuel riktigt het. Och flickan också."

Helene tryckte sitt underliv mot hans. Hon kände hårdnaden vakna och svälla innanför byxorna. Detta gjorde henne ännu mer ivrig i sina erotiska rörelser. Som i trance smög hon ner sin hand innanför kalsongerna för att ta del av pojkens hemligheter. Och hans lyckliga tid fortsatte alltfjämt."

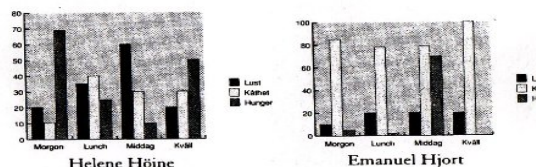
I beskrivning av deras interaktion är de två *med* varandra, inte i motsättning till varandra, men i slutet av passagen kommenteras deras känslor inför det som sker mellan dem, var för sig. Emanuel blir het. Helene omnämns som flickan, som också blir het av hänglet. Det indikeras att de skulle känna och reagera olika på det som händer, i egenskap av sitt kön (Young och

Fitzgerald, 2006). Penis vaknar av hennes beröring och hans kön kallas "hemligheter". Det undagömda, kraftfulla redskapet? Hur kommer det sig att det skall vara hemligt, är det för att det är en "skatt", som inte skall delas med människor eller för att det är farligt? Sexuell längtan fokuseras till könsorganen (Hirdman, 2005 och Langfeldt, 2005).

Paret planerar sin gemensamma "sexdebut" och väntar på ett tillfälle då de får vara ensamma tillsammans i något av deras hem.

De två vuxna utredarna presenterar statistik:

"Vi tolkade frekvensen av sexuell lust, kåthet och hunger i de bådas kroppsomlopp dagen innan denna ödesdigra tisdag."

Att säga att kåthet och lust är förekommande i kroppsomloppet är en biologisk, essentialistisk tanke. Här återkommer också idén om killars sexuella lust som större än tjejers (Carr, 1999).

På Lucia skall Emanuel och hans vänner gå på fest. De andra vännerna skall dricka sprit, men Emanuel avböjer. När han får reda på att Helene är Lucia och inte kan gå med honom på festen ändrar han sig. Känslor av svartsjuka dyker upp och Emanuel blir full på förfesten. Väl på evenemanget uppskattar inte Helene Emanuels fulla uppförande. Hon är besviken på honom och avvisar hans försök till kyssar och närhet. Emanuel blir sur. På festen finns också en klasskompis, Lina.

- Tjena snygging, hörde han någon säga.

Han vände sig om. Där stod Lina. Vackert uppsminkad och med de putande tillgångarna på bröstkorgen pekande mot gossen.

Trots att det i boken genomgående redogörs för hur mycket större killars lust och kåthet är, i jämförelse med tjejers, är det en tjej som "förför" huvudpersonen till otrohet mot sin partner, som han älskar. Hon är förföraren (Langfeldt, 2005). I den beskrivningen är hans lust så stark att den inte går att stoppa med förnuftiga tankar. Tjejen beskrivs också som "sexig" och med speciellt vacker byst, något som Emanuel inte kan stå emot (Hirdman, 2005). Det finns också en underliggande maktrelation mellan "en vackert uppsminkad Lina och en gosse". Brösten pekar "mot gossen", vilket målar upp bilden av hennes bröst pekande ned mot Emanuel. Emanuel kan inte hantera besvikelsen, utan löser sina mindervärdeskänslor med att söka bekräftelse. Han kunde inte kommunicera sin svartsjuka och agerar ut, som man menar att män tydligare gör, p.g.a. emotionell alienation (Whitehead och Barrett, 2001) (Hirdman, 2005).

Emanuel och Lina flörtar med varandra.

"Plötsligt så kände han något mellan benen. Något som smekte hans lem som snabbt reagerade med att styvna. Han tittade ner och såg att det var Linas fot som masserade honom under bordet."

De dansar, dricker mer och situationen urartar.

"Lina placerade sig precis framför Emanuel. Hon ställde sig så lagom nära att hon kunde känna det hårda som trängde på från Emanuels underliv. De gungade i takt."

"Kåtheten spred sig som en röd eld. Den var oemotståndlig. De två var i förspel."

Att ”det hårda tränger på” kan tolkas som att Emanuels sexualitet kopplas till maskulinitet – ”hårdhet” och sexuella känslor kan inte hejdas vid stimulans. Hans sexuella lust reduceras till könsorganet (Hirdman, 2005)(Langfeldt, 2005).

” Lina slängde sig in på en toa och drog med sig Emanuel. Det var trångt och hettan kunde nu inte längre stoppas. Kyssar, trevande ivriga händer och andningen som blev allt tyngre. Lina slet av sig sina kläder. Hennes unga kropp var fulländad. Hon ville, och här stod hon nu framför Emanuel.

- Jag vill ha dig, stönade Lina hest. Kom nu.

Emanuel drog snabbt av sig sina kläder. De kysstes och nafsade på varandras hud. Plötsligt kom Emanuel att tänka på något.”

Ett ”förbjudet” möte beskrivs som mer målinriktat (på samlag), än t.ex. ”bomullsmjuka läppar mot hans hud” och situationen laddas med mer impulsivitet och ordet hetta indikerar intensitet.

Efter kondomproblem slänger Lina bort skyddet.

” Hon tog tag i hans kuk och drog huden med långsamma drag fram och tillbaks och snart hade Emanuel återfått sin reslighet. Lina böjde sig framåt så att Emanuel kunde komma åt det varma våta som längtade efter honom.

- Kom in i mig , väste hon. Åh jaaa...

Det var trångt. Inte bara för Emanuels kön att tränga in i Linas. Det var ännu trängre på toaletten. De fick vara akrobatiska i sina övningar för att lyckas genomföra ett samlag.”

Här är det tjejen som tar för sig och vet vad hon vill ha och hur hon vill gå tillväga. Emanuel beskrivs inte som traditionellt maskulin någon gång i boken och han förväntas inte ”veta” sex (Hirdman, 2005). Däremot ställer hon sig till hans förfogande och *han* tränger in i *henne*, vilket gör honom till den aktive tillslut (Whitehead och Barrett, 2001).

Emanuel är ”reslig” och hon är ”varm” och ”våt”, en vanlig skillnad i beskrivelse av (och anspelning på) maskulin och feminin sexualitet, vilket också kopplas till könsorganet (Hirdman, 2005 och Langfeldt, 2005).

Emanuel får olustkänslor och känner ångest över vad han gjort.

” De tog snabbt på sig kläderna under tryckt tystnad. De visste att de gjort fel. Det här var något tillfälligt, som inte skulle upprepas. Aldrig mer! Emanuel var Helenes. De var ett par och skulle så förbli.”

Utanför toaletten står ett gäng. Helene är också där. De förblir inte ett par.

Solprinsen (2003) – Per Nilsson

Solprinsen är en berättelse om en ung kille, som blivit utsatt för mobbing under ett antal år. Han har skapat en fantasivärld, där han är en mäktig person, kallad Solprinsen och ingår i en organisation som han döpt till ”Rättvisan Segrar”. De bekämpar brott och skyddar människor mot orättvisor. I denna värld praktiseras ”öga för öga” och i organisationen förekommer aggressivitet och våld. I denna värld får Jonatan bestämma över sitt liv, ingen kan förnedra honom eller komma åt honom och han har magiska krafter. Både människor han tycker om

och ogillar får karaktärer i hans fantasivärld. I denna värld vinner han över ”mobbarna”, han tar hämnd. Berättelsen skildras genom ett samtal i dåtid, som Jonatan har med en vän, en slags tillbakablick och genom nutid varvad med fantasivärlden ”Rättvisan Segrar”. Jonatan går på en högstadieskola. Där finns elever, med vilka han var vän med förr. Nu är Jonatan utfrusen i klassen och har inga nära vänner längre.

” Wilmer, alltså han som mamma och Maria kallade Alexander, vi hade ju varit kompisar, ja det har jag ju berättat. Han och jag och Benjamin var såna riktiga bästisar, ända sen vi var fem eller sex hade vi känt varandra, vi träffades varje dag, vi hade en hemlig klubb och byggde kojor och spelade spel och sånt, allt sånt som killar gör tillsammans, allt...ja, allt hade vi gjort, också det hemliga och det förbjudna, det mest förbjudna, det skamligaste. Ja. Men sen när vi började högstadiet blev det annorlunda, Wilmer blev annorlunda, plötsligt var han liksom Skolans Kung och Skolans Hjärte och fick nya kompisar och Benjamin...ja, jag ska berätta om Benjamin snart.”

Jonatan berättar om sina barndomsminnen, tillsammans med bästa vänner. Han säger att de gjorde allt ”sånt” som killar gör tillsammans, tex. byggde kojor och spelade spel. Det omnämns som typiskt för ett manligt sammanhang. Dessa aktiviteter är oladdade. De har också gjort något som upplevs som skamligt och förbjudet, t.o.m. det mest skamliga och förbjudna av allt. Det förklaras inte vad det är, men som läsare anar man ett sammanhang med innehåll onani. Kanske tog de på varandra eller onanerade tillsammans i sin klubb? Onani är sett som skamligt och något som skall ske bakom stängd dörr, i ensamhet (Rubin, 1981). Om pojkarna rörde vid varandra anser Jonatan att det var en förbjuden handling. Det skamliga som hänt omnämns ändå som något som killar gör tillsammans, som bästa vänner, så skammen kommer utifrån, från det omgivande samhället och sipprar ner till individens sammanhang. Vänskapen förändras, Jonatans kompisar förändras. Wilmer blir ”Skolans Kung och Hjärte”. Dessa ord syftar till social makt och beundran (från tjejer?) och är positiva ord, vad gäller maskulinitet. Vad blir Jonatan i förhållande till kungar och hjältar? I sin fantasivärld är Jonatan en prins och det finns en prinsessa.

Senare om den hemliga händelsen: *”Men skamligt var det ändå inte, elvaåringar är ju bara barn, elvaåringar är oskyldiga änglar. Elvaåringar måste prova olika saker, sånt som de hört talas om. Eller sett i hemlighet på hemliga bilder och i hemliga filmer.”*

Åldern ursäktar ett beteende, pojkarna beskrivs som ”oskyldiga änglar”. Änglar från himmelen, andliga, goda och ovetande, till skillnad från 17-åriga killar som onanerar med varandra, eller suger av varandra? Att män medvetet skulle välja att vara med varandra sexuellt ställs i motsättning till oskyldighet och godhet (Rubin, 1981).

-RS? Vad betyder det? Runkande småpojkar? Rövskådarsällskapet?

Tommy Lee spottar ut tandpetaren och går fram och ställer sig bredvid Finnen.

- Vårda ditt språk, säger Tommy Lee lugnt.

Finnen fnysar och försöker ringa på snabbtelefonen, men den fungerar inte förstås.

- Dina sekreterare och dina livvakter har gått hem, förklarar Tommy Lee. Vi gav dom ledigt. Då blir Finnen förbannad och börjar svära:

- Satan perkele era jävla ...

- Tyst! Befaller Tommy Lee. Sa jag inte åt dig att vårda språket din helvetes kuksugande rövknulle!

Finnen försöker dra fram en revolver ur sin skrivbordslåda, men blixtnabbt är Tommy Lee framme och klämmer till lådan med höften.

Det är då jag sätter mig mittemot Finnen och tar av mig solglasögonen. Först nu känner han igen mig. Men jag kan inte se att han blir rädd.

Jag tar en cigarr från träskrinet, tänder den och blåser röken rakt i hans ansikte.

- Öga för öga, säger jag torrt. Och tand för tand.

- Det var ju bara på skoj, säger Finnen. Det var ju bara en lek, det fattar du väl?

- Rök och vatten för rök och vatten, säger jag.

Att Jonatan använder fantasivärlden som flyktsort och för illusorisk hämnd står uttalat i berättelsen. De elaka killarna på skolan, blir i "Rättvisan Segrar" idiotförklarade. Det sätt som Tommy Lee och Solprinsen för sig på är filmiskt. De är kontrollerade och samtidigt hårda, använder våld om det behövs, har tandpetare i mungipan, röker cigarr och talar med torr röst, utan känslor. De visar ingen rädsla, bara beslutsamhet. En schablonmässig bild av den maskulina "hjälten". Språket som används är fullt av ord kopplade till könsorgan, som "din helvetes kuksugande rövknulle". Här används de som svordomar och för att förnedra den andre och orden är kopplade till homosexualitet (Rubin, 1981). I början på passagen används också runka, som ett nedvärderande ord. Det antyds vara en ovärdig handling, något man gör i desperation, utan partner (Rubin, 1981).

Millan, som är den som viskar nedan, beskrivs som en politiskt engagerad tjej. Hon har feministiska idéer och i "Rättvisan Segrar" är hon den enda kvinnliga agenten. Hon har hår under armarna och klasskamraten Nurmi kommenterar det: "killar tycker det är äckligt nuförtiden med buskar hähä". Nurmi beskrivs som en vulgär person, han talar ofta om tjejers bröst, rumpor, kroppsvätskor och könsorgan. Här attackerar han Millan och försöker nedvärdera henne genom att påkalla okvinnlighet, i förhållande till vad män gillar, vilket förutsätter heterosexualitet. Millan hämnas genom att kalla honom homosexuell. Kvinnlighet och manlighet kopplas till sexuell läggning (Hirdman, 2005).

" Och fastän hon viskade var hennes röst en skarp kniv, som dödade småpratet och sorlet och alla hörde hennes ord jo jag säger att du är ett svin

Och jag kan inte hjälpa att du är missnöjd

För att din lille pillesnopp är för liten

Eller att dina nassekompisar inte tycker om att du är hooooomosexuell alltså jag menar

Jag tycker det är helt okej att killar gillar killar men...

och när Nurmi for upp från bänken

skuttade Millan snabbt iväg

hon tog några retfulla springsteg på stället och fortsatte

nä det är okej att du föredrar pojkar

men en sak undrar jag

är det inte svårt att raka sig i rumpan

för jag har hört att killar inte gillar håriga stjärtar nuförtiden."

Millans sätt att hämnas är att tala om hans lilla penis och kalla honom homosexuell. Manlighet kopplas till könsorganet (Hirdman, 2005). Trots att Millan inte själv lägger värdering i sexuell preferens väljer hon att förnedra Nurmi med det tilltalet.

Jonatan tänker tillbaka på sin barndom och i samtal med den okända vännen berättar han om den imaginära intervjuaren, rösten i huvudet, som peppade honom i diverse sportsammanhang.

"Nähä? Äsch, det spelar ingen roll. Men har du också haft en röst i huvudet, en reporter, eller nån som intervjuat dej? Har du också varit världsmästare?"

Nej, nej, det är väl mest killar antar jag...”

Jonatan har haft en ”hjälpare”, som stärkt hans självförtroende när det sviktat. Behovet av att få vara bäst, att få vara på toppen i den hierarkiska ordningen tillskrivs killar (Whitehead och Barrett, 2001). Hans okända vän är sannolikt en tjej, då det verkar som hon inte ingår i kategorin killar.

Tove, en tjej på skolan bjuder Jonatan på fest. Jonatan tolkar hennes invit som en flört och känner sig upprymd i flera dagar. Han känner sig förälskad i Tove.

*”och precis när jag lyckats vänja mig vid den känslan
och börjat fundera på vad det var på teve den kvällen
och var på väg hem från skolan så stod hon där
och pratade med några tjejkompisar
efter-skolan-tjejprat
det gamla vanliga det som man sett sedan ettan
att tjejerna står där i klungor och klasar på skolgården
och pratar när skolan är slut
och inte vet jag vad de snackar om
killar antar jag och lärare och prov
och vad de skall göra till helgen
inte vet jag jag har aldrig varit tjej”*

Tjejerna antas tala om killar, de antas vara heterosexuella (Ambjörnsson, 2005). Här återfinns idén om män och kvinnor som väsensskilda. ”Efter-skolan-tjejprat” förklaras som något könsspecifikt, killar skulle inte stå i klunga efter skolan och prata. Skulle de det, är det inte ett könsspecifikt beteende. Jonatan tänker att han inte kan veta vad de tänker eller pratar om, eftersom de ingår i olika könsgrupper (Young och Fitzgerald, 2006). Jonatan betraktar sin barndomsvän på festen. Wilmer står avslappnat och ordnar med glas och tilltugg.

*”underligt att han blivit så vuxen, tänkte jag
han har blivit vuxen på det sättet som flickorna blir
och som flickorna vill att pojkarna ska bli”*

Wilmer har blivit vuxen på ett speciellt sätt, på liknande sätt som tjejer blir. Vad innebär det? Innebär det kanske en slags mognad, som man ibland hävdar att pojkar inte har lika tidigt som flickor. Jonatan tänker också att flickorna vill att han skall vara vuxen på detta sätt. Flickor vill ha pojkar, vilket förutsätter heterosexualitet (Ambjörnsson, 2005) Vad är det man tänker att heterosexuella flickor efterfrågar hos sin partner? Kanske att en ung tjej vill se någon slags mognad i sin kille, en mer traditionell manlig utstrålning, till skillnad från en pojkaktig? En typisk, maskulin utstrålning innebär också kontroll och kontroll står i förhållande till maskulin sexualitet (Hirdman, 2005).

*jag tittade på Wilmer
och tänkte på den bild jag sett av mig själv i spegeln
det var som om han var en annan ras
alltså jag menar inte det att han var färgad förstås
svart nej inte det
men att han var så stor
att han hade så mycket kropp
bred och lång och stadig*

*en vuxenkropp en idrottskropp en filmkropp
ja han såg ut som unga män ser ut i teve
men själv var jag bara pojke
jag menar ja jag kände mig också vuxen ibland
ja alltför vuxen ganska ofta”*

Den ”vuxne” kompisen avbildas med traditionella maskulinitetsattribut såsom bred och stadig kropp. Han är både moget (manligt) vuxen och atletisk. Jonatan tänker att han är hämtad ur en film eller från teve, han är idealisk med sin filmkropp. I motsats till denna bild finns Jonatan, som anser att han är en ”förvuxen” pojke. Jonatan påpekar att de är mycket olika, ”*som om han var en annan ras*” och en idé om olikhet p.g.a. härkomst presenteras. Pojken har späd kropp och mannen har en stor kropp. Pojke får en mer feminin laddning i motsatsförhållande till mannen (Hirdman, 2005).

Festen blir av och Jonatan blir kraftigt berusad. Han känner sig glad och upprymd. Han somnar i trädgården en stund. Plötsligt mår han illa och måste in på toaletten, där han bestämmer sig för att duscha. Efter duschen hittar han Wilmers rum, där han lägger sig på en madrass för att sova. Medan han sover hör han ljud, han hör stön, men vet inte om det är dröm eller verklighet. Efter en stund vaknar Jonatan och känner sig nykter och pigg igen. Tove ligger i Wilmers säng.

*”Törnrosa ja som Törnrosa låg hon Tove där på Wilmers säng
På rygg prinsessevacker med snövit hud
och den svarta klänningen hade glidit upp långt upp på låren
och hennes mun var halvöppen
så fridfull så barnsligt trygg sov hon där
och jag föll på knä vid sängen och satt där och lyssnade på Toves andning*

*länge länge satt jag där
jag kysste hennes hals försiktigt
nuddade henne med läpparna bara
jag slickade en salt svettpärla från hennes hals
försiktigt nuddade henne med tungspetsen bara
Tove Tove så nära
Jag såg på henne och lutade mig över henne böjde mig fram
lät mina läppar nudda hennes läppar försiktigt försiktigt
ville inte störa törnrosasömmen
ville inte vara prinsen som väckte efter hundra år
ville bara smaka lite
och hon andades så lugnt
och hennes andedräkt mot mina läppar
och små små ljusa fjun på hennes kinder
mjuka läppar mjuka kinder
och jag lyfte blicken och hela Tove låg där
på sängen framför mig
och jag lyfte min högra hand
lät den flyga som en mås över hennes kropp
jag lät min hand sväva över henne
lägre och lägre och till slut
lät jag min högra hand landa på hennes bröst*

*försiktigt försiktigt jag ville bara
känna lite försiktigt försiktigt
så mjukt hennes vita bröst under det svarta tyget
aldrig förut hade jag känt något
så mjukt
lätt som en skugga låg min hand på Toves bröst
lätt som en drömskugga
jungfrubröst
nej
inte var hon jungfru söta nästkusinen
söta sysslingen söta tremänningen
söta Tove inte oskuld nej antagligen inte
men oskyldig alldeles oskyldig
och vit och vacker
och jag kände hennes andning
och jag kände hennes hjärtslag
i min hand”*

I denna beskrivning av hur Jonatan känner sig förförd och betagen av Toves skönhet finns det genomgående ett slags försvarstal. Han vill bara röra försiktigt och lite grann, bara nudda och smaka lite. Tove är den oskyldiga och Jonatan säger att han inte vill vara prinsen som väcker henne. Han känner sig inte som en prins, Jonatan tänker inte på sig själv som en person att älska eller tycka om. Därmed kan han inte bli prinsen, den killen som får prinsessan. Det beskrivs hur Tove sover och hur Jonatan rör vid henne, både med läpparna och med sina händer. I slutet av passagen funderar han på om hon är oskuld, vilket han tänker att hon inte är. Hans ord till Tove innehåller referenser till sagospråk, som jungfruar, prinsar, törnrosa. Hon görs passiv och liten genom att benämnas som söt, gullig, fjunig. Oskyldigheten upprepas, då man som läsare förstår att hon inte är medveten om att han tar på henne, vilket betyder att han begår ett övergrepp. Blir hans övergrepp mindre, då hon inte är oskuld? Jag tycker att det antyds i situationen.

*”och jag var också oskyldig
så länge var allt oskyldigt
så länge var hon en liten sötflicka som sov
ingenting annat vacker för mina ögon
mjuk för min oskyldiga hand
och pojken som satt vid hennes sida var också mjuk
alldeles mjuk
om du förstår”*

Jonatan menar att han var oskyldig än så länge. Han har kysst henne och rört vid hennes bröst. Det kallas för oskyldigt. Hans fascination över hennes skönhet används som alibi. Han sitter vid hennes sida, vilket antyder att han är *med* henne. Tove görs ännu mindre genom att kallas liten. Hon omnämns som en ”liten sötflicka” (till skillnad från vad hon blir när hon vaknar). Man målar upp en bild av en pojke och en flicka, vilket gör situationen mindre sexuell, då de är två barn. I slutet förstår man att han inte har erektion, vilket också antyder att det inte skulle vara något sexuellt i situationen. Hans sexualitet är kopplad till hans könsorgan och eftersom det är ”mjukt”, finns ännu inte en sexuell upphetsning (Langfeldt, 2005). Hans mjukhet gör honom också mindre maskulin. Mjuk som motsats till hård, ger Jonatan en ofarligare framtoning, mindre bestämd och försiktigare (Hirdman, 2005).

*"men ja sedan hände ja
det som hände ja
min hand låg inte alldeles stilla nej
och när jag rörde den lite försiktigt försiktigt så kände jag att något hände
att hennes bröstvärta blev hård där under tyget och"*

Hans hand ligger inte stilla, men det beskrivs inte som att han rör den självmant. Det är något som händer utanför hans kontroll. Toves kropp reagerar på beröringen. Det är första gången det finns något gensvar i beskrivningen, men Tove är inte vaken.

Här avbryts Jonatan i sin berättelse, men ber sin vän att få fortsätta förklara

*"och ja det var hon först som reagerade
hennes kropp och sedan ja
min förstås
men jag alldeles lugn och okej styv
men alldeles lugn och behärskad
allt var fortfarande vackert allt var vackert hela tiden
det är inte sant att killar blir djur
som inte kan behärska sig
som drivs av djupa drifter
i alla fall inte jag i alla fall inte då
jag smekte hennes bröst försiktigt fortfarande försiktigt
fortfarande mjukt och fint
och ganska snart
hände något med Tove
hennes andning förändrades
det kom ett litet ljud från henne som en liten suck
och andra små ljud ett litet pip en liten ton andra ljud"*

Tove beskrivs reagera först, vilket Jonatan propsar på. Hans erektion följer på hennes reaktion och genom det förklaras Tove vara den som "tänder" Jonatan. Hans lugn påstås bevara friden i situationen. Det "vackra" och stillsamma som Jonatan menar att han upplever är intakt så länge han har lugn och kontroll. Han ofredar henne inte ännu, enligt honom. I samma mening som han beskriver sitt lugn talar han om en myt, att män inte kan behärska sig och drivs av djupa drifter, att män skulle styras av sin sexualitet. Paradoxalt nog är Jonatan i denna situationen omedveten om sina egna gränsöverskridande handlingar. Det som sker, sker i samförstånd, enligt honom. Han påpekar att han inte är driven av någon sexuell drift. Jonatan fortsätter att smeka Tove och hon ger ljud ifrån sig. Jonatan tolkar dessa ljud som tillfredsställelse.

*"och hon vred sig lite i sängen ändrade ställning
vek ut ena benet och böjde sitt knä
det var som om hon ville trycka sig mot madrassen
och då det var då hon tog min hand hon la sin hand
på min hand på hennes bröst
hon tog min hand jo jag lovar jag svär
det var hon som tog min hand
och hon öppnade ögonen jag lovar
och hon såg på mig hon såg att det var jag"*

*att jag var den som satt hos henne
hennes blick var lugn och trygg
sedan blundade hon igen
och det var hennes hand som förde min hand neråt
över mjuka magen hon förde min hand
in mellan sina ben in under klänningen
jag lovar jag svär det var hon som styrde min hand dit
hon visade hur jag skulle göra
och jag hade aldrig
nej aldrig så
och hon var så mjuk så mjuk och fuktig
och hon rörde sig mot min hand
tryckte sig mot mig och”*

Tove beskrivs bli den aktiva. Hon viker ut benet och ändrar ställning. Det antyds att hon vet vad hon vill. Hon tar hans hand och ser på honom. I och med det tänker Jonatan att nu vet hon att det är han som sitter där, vilket hon inte kan ha vetat innan, då hon sov, men det verkar inte ha betydelse. Hon beskrivs ta kommando genom att tryggt och lugnt föra hans hand in mellan sina ben. Återigen är lugn och kontroll det som står i motsättning till det gränsöverskridande. I hela denna passage beskrivs Jonatan som passiv och Tove som aktiv.

Här blir Jonatan avbruten igen och han ber att få berätta färdigt:

”det blir inte värre, det är väl inte henne jag lämnar ut, det är mej själv, fattar du inte ”
Han menar att han utlämnar sig själv och därmed blir offer.

Jonatan hör steg mot dörren och drar undan sin hand och drar ner Toves klänning, innan Wilmer kommer in i rummet. Det är tidigt på morgonen och alla gäster har gått. Jonatan skall också gå hem.

*”och jag var lycklig så lycklig när jag gick hemåt
det kändes som om
jag blivit en ny människa och som om ett nytt liv hade börjat
och jag luktade på min högra hand på mina fingrar
och där fanns Tove kvar
och jag var lycklig så lycklig
hon hade inte haft några underbyxor
men jag funderade inte på det funderade inte på varför”*

Jonatan går hem och tänker att han varit med om ett speciellt, kärleksfullt möte.

Ett nytt avbrott av vännen, där Jonatan försvarar sig mot en anklagelse:

”Va? Vadå? Vad menar du? Vadå? Utnyttjade henne? Vad pratar du om?

Det var väl...det var väl hon som utnyttjade mej...nä, det menar jag inte, men...”

Den lyssnande väninnan antas vara en tjej och det är hon som påstår att han utnyttjade henne. Det finns här ingen förståelse för innehållet i situationen, eller Jonatans egna handlingar i förhållande till den sovande Tove. Han framställs som ignorant, dels i egenskap av sitt kön (Whitehead och Barrett, 2001).

Så kommer Jonatan att tänka på Solprinsen och berättelsen får ett annat innehåll. Här går Solprinsen från en fest, där han lämnar Prinsessan för att bekämpa ondska:

-Ojojjoj då, flinar Tommy Lee och plirar retfullt mot mig, ojojjoj, menar du kärlek och sånt trams? Inbilla dig ingenting, grabben. Det är svansen som styr. Du är en brunstig apa, inget annat. Dom där vackra jävla dikterna och smörsångerna kan du glömma. Och försök inte lura i mej nåt annat, din pilske bock.

Jag låter honom hållas, flamsar och tramsar lite. Hur skulle jag kunna förklara för honom? Men efter en stunds grabbsnack och killskämt blir jag allvarlig och säger: - Vi har ett jobb att göra.

Tommy Lee nickar.

- Jag vet, säger han.

Och sedan går han iväg för att snacka med en tjallare som kanske vet var vi kan hitta Finnen. Och jag blir sittande, sitter där på den sjaskiga baren och längtar efter Princess. Min vackra Cinderella på balen."

I fantasivärlden är männen macho och traditionellt maskulina. Här talas det inte känslor och sexualitet förklaras vara okontrollerbar. Svansen styr, alltså penis styr vad som händer i kontakten med andra könet och penis vill alltid finna någon att ha samlag med. Att referera till en apa indikerar primitivitet och biologisk förklaring till sexlust (Carr, 1999). Känslighet förkastas och blind kåthet uppskattas som manligt (Hirdman, 2005). Grabbsnack och killskämt uppges vara sådana av sexuell och generaliserande natur. Deras manlighet kopplas ihop med arbete. De sköter ett jobb med entusiasm (Whitehead och Barrett, 2001). Jonatan längtar efter den tjej han kallar Prinsess, hon är som Askungen på balen, obefläckad, god och oskyldig, till skillnad från det grabbiga, vulgära. De ställs i motsatspar till varandra (Hirdman, 2005).

Jonatan ser tillbaka på dagarna efter festen och minns hur förälskad han kände sig, hur pirrig tillvaron kändes. Han ringde till Tove, men avbröt efter ett par signaler. I efterhand, när han ser tillbaka på händelsen skäms han: *"Fan vad pinsamt. Varför berättar jag det här? Att jag satt där och fantiserade, hela lördagen och hela söndagen, två hela dagar, som den värsta romantiska fjollan."*

Att vara förälskad och fantisera om den man är förälskad benämns som fjolligt. Fjolligt är ett ord med feminin laddning. En fjolla antas inte ha kontroll. Det antyds vara töntigt. Romantik hävdas vara feminint och därmed inte manligt (Hirdman, 2005).

När Jonatan kommer till skolan på måndagen, är Tove den första han ser. De har en kort konversation och i bilden förstår man att Tove inte är medveten om vad som hänt, medan Jonatan tänker att det är något speciellt som hänt *mellan* dem.

Under skoldagen är andra i klassen trevliga mot Jonatan, de hälsar och pratar med honom. Allt känns förändrat och Jonatan är lycklig. Han letar efter Tove hela dagen. Efter skoldagens slut dröjer han kvar runt skåpen och hör två glada röster, varav den ena är Toves.

"och där stod hon Tove, men inte ensam

nej med Wilmer förstås

tätt med Wilmer förstås

tätt med Wilmer en tät omfamning

hon tryckte sig mot honom

med hela sin mjuka kropp

och han mot henne och de viskade och tisslade och tasslade"

Jonatans reaktion:

*"jag ville dö
men plågade mig med att stå kvar och glo
kunde inte slita mig
inte förran Wilmer lyfte blicken och upptäckte mig och log
ja han log ett stolt flinande oss-killar-emellan-leende då först då rusade jag därifrån
på darrande ben med tårar i ögonen rusade jag hem
och låste in mig på mitt rum."*

Leendet som hävdas vara ett speciellt leende killar emellan får sexuellt innehåll. Han ler i en slags överenskommelse med den andre killen, medan han tar på tjejen. Som om hon är ett byte, hans ägodel och killar emellan så vet de vad man har lust att göra med sina byten, vad man har lust att göra med tjejer. Det betyder att ett "killar emellan leende" förutsätter heterosexualitet (Ambjörnsson, 2005).

*"Hela den kvällen och hela den natten
ägnade jag åt att hata
jag hatade Tove den falska kåthoran Tove"*

I sin känsla av förnedring projicerar han sin ilska mot sig själv på Tove. Hon kallas för kåthora eftersom hon reagerade på hans händer. Hennes reaktion omskrivs till kåthet och hora blir hon, då Jonatan vill göra henne "smutsig", så att han kan ogilla henne. Lust i kombination med prostitution anses fult (Rubin, 1981). Falsk blir hon, då Jonatan felaktigt trodde att hon hade intresse för honom.

Jonatan jämför den drömvärld han menar att han levt i, med den verklighet som möter honom denna dag:

*"i drömmen
trodde jag att Tove
på något sätt hade blivit intresserad av mig
att hon ville lära känna mig"*

*"i drömmen älskade vi
på Wilmers säng
Tove och jag
i verkligheten
satt jag vid sängkanten
och tafsade på henne
medan hon sov
utmattad efter att just ha knullat med Wilmer"*

Jonatan inser hur han misstolkat situationen och erkänner för sig själv att han olovligt rört vid Tove. I slutet av meningen antyds skillnad i mötet med Jonatan och Wilmer. Tove knullade med Wilmer och Jonatan tänker att han och Tove älskade. Det är sett som ett mer respekterat och därmed finare sätt att vara tillsammans på (Rubin, 1981).

Jonatan försöker göra Toves och Wilmers möte "smutsigt" genom att föreställa sig att de deltagit i porrfilm (Rubin, 1981). Han refererar till "blacks on blondes", en porrfilm han sett: *"Du vet hennes vita lår och hans svarta rumpa pumpande skumpande upp och ner och hennes vita stjärt och hans stora styva svarta."*

I porrfilmsbilden pumpas mannen kvinnan och han har stor penis. Wilmer tillskrivs stor, svart penis, p.g.a. sin hudfärg. Det är en bild hämtad ur exotiserande resonemang om svarta mäns hypermaskulinitet. En rasism som tillskriver den svarta mannen en slags "positiv" egenskap. Kvinnan är passiv medspelare i denna bild. Jonatan gör Tove till passiv porrkådespelerska, som utnyttjas av Wilmer, den killen hon är tillsammans med. Wilmer antas inte heller ha ett speciellt kärleksfullt förhållande till Tove.

Vännen som Jonatan talar med ifrågasätter hans porrfilmsreferens. Jonatan svarar:

"Alla killar som är äldre än åtta år och som har tillgång till en uppkopplad dator har gjort det. Hundratals gånger. Alla små pojkar har sett alla varianter av porr du kan tänka dig. Horny Japanese schoolgirl had a hard time. Redhead covered with cum. Cheerleader humiliated by football team. Och sånt. Och mycket du inte ens kan tänka dej. Så är det. Vi är apor, brunstiga gorillor. Det är svansen som styr. Tror du mig inte? Det är sant. Alla killar har sett sånt. Fråga vem som helst."

I denna passage upprepas påståendet om att lusten och kåtheten styr mäns beteende. I Jonatans fall ändrar han sin åsikt, från att ha klargjort att han inte är sån, till att alla killar är likadana och alla är intresserade av att se på porrfilm. Jonatan inkluderar. Det blir ett sätt för honom att skydda sig från ansvar.

Jonatan bevittnar ett sexuellt ofredande i skolan. Jonatan hör någon hota att "slå in pattarna" på någon och ser att Nurmi och Wilmer håller fast Millan. Hennes tröja är sönderriven, samt att hon blöder från munnen. Jonatan säger åt dem att lägga av. Jonatan får knytnävslag och sparkar mot sig. I "Rättvisan Segrar" görs situationen om till en våldtäkt, där Jonatan inte hinner rädda Millan (I Rättvisan Segrar heter hon Glimma) från de två förövarna. I "Rättvisan Segrar" är känsloutspelen korta och alla agenterna är hårda. Glimma säger så här efter våldtäkten: *"Ta dom där idioterna, viskar hon. Skit i mej, jag klarar mej. Ta dom där idioterna bara."*

De finner de två förövarna och Glimma skär penis av den ena. *"– Jo, jag skall skära av din lilla snoppelispopp, och dina små ballekuler."*

Penis symboliserar manligheten och kvinnan straffar och vill förnedra mannen genom att beröva honom på hans manlighet. Vad blir en man utan manlighet? Kvinna? Dessutom förminsas penis (han) genom ett barnaktigt tilltal och en litenhet framhävs (Hirdman, 2005). Jonatan finner den andre, som säger: *"– Det var bra förresten, säger han och ler ett snett leende, att du avbröt mig häromdagen när jag skulle straffknulla den där kommunisthoran. Hon har säkert aids och klamydia och skit, bra att du kom så att jag slapp bli smittad. Du skall dö, tänker jag."*

Här beskrivs en konversation mellan två män, den ena skurk och den andre jobbar för rättvisa. Trots att agenten blir arg och hatisk, då skurken omtalar hans kvinnliga kollega som en hora etc. finns det en slags manlig överenskommelse i uttalandet. Han ler mot den man, som är hans fiende och provocerar honom samtidigt som han hävdar att de är i "samma lag", då de är män och den så kallade "kommunisthoran" är kvinna. Aggressiviteten och våldsamheten i Rättvisan Segrar är påtaglig. Det är där Jonatan får vara respekterad och omtyckt. Det blir han genom att vara cool, hård och stark, typiska maskulinitetsattribut. Kan han inte vara omtyckt som han är? Jonatan får inte heller uppskattning av det andra könet i den verkliga världen, men i "Rättvisan Segrar" har han flickvän. Han är kunnig och en ledarfigur i sin fantasivärld.

Han är hjälten, räddaren. Han räddar en klasskompis ur en situation på skolan, men då är Jonatan sig själv, den mobbade och tystlåtna killen och då får räddningen inte samma genomslagskraft.

Sammanfattning

Den heterosexuella, kåta, opålitliga mannen

De killar som framställts som populära hos det motsatta könet, har beskrivits ha en påtaglig, stark sexuell lust. I och med det antas de vara opålitliga. Om tillfälle ges passar dessa killar på att vara sexuella. Kevin (Två killar och ett hjärta) beskrivs som en charmig, muskelbyggd, småkriminell och opålitlig person. Alla tjejer på skolan är intresserade av Kevin och han har sex med ett stort antal av dem. Då Lina blir tillsammans med Kevin sliter hon med tilliten till honom och Kevin gör henne också besviken ett antal gånger. Kevin saknar kontroll, men han är sedd som sexig, vilket gör honom åtråvärd. Kevin är svår att ha en kärleksrelation med. Kevin framställs som en kille, till skillnad från en pojke, vilket gör honom till mer man. Johan (Räcker det om jag älskar dig?) är äldre än flickvännen Fanny. Han anses som spännande med sin bil, egen lägenhet och heltidsjobb. Han är populär hos det motsatta könet, vilket gör honom åtråvärd. Han har stor sexuell lust och beskrivs kunna välja vilka tjejer han vill vara med. Därför är han opålitlig. Han är också otrogen mot Fanny, vilket bevisar hennes farhågor om Johans oförmåga att bara ha sex med en person. Johan har också aggressiva tendenser.

Emanuel (Emanuel) beskrivs som sexfixerad. Han är oskuld och längtar efter närhet. Han spenderar mycket tid på Internet och försöker bl.a. hitta en tjej att prata med. Emanuel blir tillsammans med sin drömtjej, mot alla odds, för Emanuel beskrivs som en kille med dåligt självförtroende. Han är pojkkaktig, tanig och finmig. Typiska attribut för en ”omogen” tonåring, medan Kevin och Johan båda har muskler, stil och självsäkerhet. Emanuel beskrivs vara en sympatisk, intelligent ung man, till skillnad från Kevin och Johan, som är mer objektifierade. Men också Emanuel sviker sin kära. Han är otrogen med en klasskompis, i ett kåtslag. Han kunde inte hejda sig, trots att han är djupt förälskad i sin flickvän. Jonatan (Solprinsen) blir förälskad i en tjej på skolan. Jonatan beskrivs som en tanig, känslig kille. Jonatan är mobbad och har låg självkänsla. Han är en ensam kille. Tove bjuder honom på fest och han kan knappt tro det är sant. På festen finner han Tove sovande och kysser och tar på Tove, medan hon sover. Han beskrivs göra detta medvetet, men som driven av en slags kraft. Han kunde inte hejda sig. De fyra männen kan inte kontrollera sig, de är på något sätt styrda av sin sexualitet och i kontakt med det motsatta könet, blir de opålitliga.

Den traditionellt maskulina killen får tjejen

Ivar, Emanuel och Jonatan beskrivs alla tre som känsliga killar. De är mjuka och vänliga. De är inte traditionellt maskulina. Ingen av dem har muskler, de har inte en cool stil, de är inte populära och har liten vänskapskrets. De är inte bestämda i sitt sätt, de visar mer beroende än oberoende. Dessa killar förlorar sina kärleksobjekt eller får aldrig vara med dem från första början. Kevin och Johan får enkelt sällskap av tjejer och beskrivs inte förlora popularitet, trots

svek eller elakt beteende. De beskrivs som mer manipulativa, men också mer attraktiva. Kevin och Johan visar autonomi och icke-behov, till skillnad från Ivar, Emanuel och Jonatan. Kevin visar känslighet, men förhåller sig oberoende ända in i slutet. Johans kyla beskrivs vara del av hans attraktionskraft, Kevins avslappnade attityd likaså. De andra killarnas beteende, deras önskan att bli omtyckta och försök till att vara snälla och omsorgsfulla beskrivs mer vara del av det motsatta, det beskrivs inte som en attraktionskraft. I motsats till det maskulina beskrivs de "mjukare" killarna genom mer traditionellt feminina bilder. Heterosexualitet kräver maskulinitet.

Killar tänker mer på sex och är kåtare än tjejer

Den enda tjejen som har uttalad sexuell lust är Lina (Två killar och ett hjärta). I Emanuel talas det genomgående om killars större sexlust och i Johans och Fannys relation anpassar sig Fanny till sin pojkvän. Hon beskrivs inte ha sexuell lust, men behov av bekräftelse. Johan har en inneboende ständigt närvarande lust, likaså Kevin. Emanuel och Jonatan beskrivs ha en naivare syn på sex, då de är oskulder i berättelserna. Emanuels lust är mer som en besatthet och Jonatan beskrivs som oförstående inför sin egen känsla. Mannen beskrivs vara ett annorlunda sexuellt väsen, som är styrd av sin sexualitet, tänker på sex mycket ofta och är redo för sexuellt umgänge, när som helst. Om tillfälle ges, tar mannen chansen. Det är inte så noggrant med vem, bara det är en tjej, då alla männen beskrivs vara heterosexuella.

Total heterosexualitet och "goda" tjejer

Begär riktas mot det motsatta könet. Kurviga tjejer med stora bröst och rund rumpa anses upphetsande. De tjejer som är drivande, som tar för sig, uppfattas också som åtråvärda, men inte i längden. Det är dessa tjejer som får killen att vara otrogen. Killen är inte styrande i dessa situationer. Han blir förförd. Kevin blir kär i Lina för att hon är sig själv. Emanuel verkar också bli kär i Helene, för att hon är en tjej som försöker vara sig själv och inte gör sig till. Både Helene och Lina vet vad de tycker och står för sina åsikter. Vad det gäller popularitet bland killarna är det den traditionella bilden av den unga, atletiska, självsäkra killen, som också beskrivs som sexig och attraktiv. Självsäkerhet är en viktig ingrediens vad det gäller både tjejer och killar. Goda intentioner och vänlighet har mindre betydelse för att killar skall anses vara attraktiva, men det är viktigare egenskaper för tjejer. I några avsnitt finns det implicita resonemang kring homosexualitet. Det förekommer ingen diskussion om homo, bi- eller transsexualitet och det förekommer inte någon homo, bi eller transsexuell person i berättelserna.

Han tar henne på bröstet och hemligheten sväller

Om man tänker sig schablonbilden av ett möte mellan människor, som har lust till varandra innefattar bilden två personer, en kille och en tjej, de kysser varandra, smeker varandras kroppar, killen tar tjejen på bröstet, hans penis styvnar o.s.v. I verkligheten kan ett möte gå till på tusentals olika sätt. I dessa ungdomsböcker finns varken varierade eller annorlunda beskrivningar av sexuella handlingar. Könsorganen är i fokus och scenen avslutas ofta med att "han tränger in i henne". Runt paret (de är aldrig mer än två) är det mörkt och fuktigt, de andras häftigt och drar av varandra kläderna. Killens stånd trycks mot tjejen, vilket gör henne het och hon vill komma åt penis. De skyddar sig sällan, men Lina och Kevin, samt Emanuel har för avsikt att använda kondom. Fantasier innehåller liknande bilder. Beröringar och kyssar och ibland modiga kärleksförklaringar. Fantasierna är även de riktade mot det motsatta könet

och innehåller inga avvikande bilder. Trots fokusering på könsorgan finns inga beskrivningar av munsex, förutom när Fanny tänker att hennes väninna sugit av Johan.

Diskussion

Moralpaniken är i allra hösta glad levande, men vi har också en situation med ett enormt flöde av sexualiserade bilder, vilka möter oss var dag genom olika medier. Forskning visar att bilder och pornografi har en påverkanskraft, men vi vet inte hur det påverkar människans beteende. Inte sällan hör jag oro för att ungdomar utsätter sig för avancerade sexlekar och har sexuella erfarenheter för tidigt i livet. Hur man ser på passande mognad för sex skiljer sig åt. Min tro är att om vuxna kunde bli öppnare, om vuxna ville förstå och lyssna, utan att predika, då kunde klimatet kring sex och sexualitet bli behagligare. Jag tror att gränssättning för sig själv och att lyssna till sin egen röst, är bland det viktigaste man kan lära sig, vad det gäller sexualitet. Resten är ett äventyr. Hur man väljer att ha sex och med vem, är oviktigt, så länge en person känner sig trygg och tillfreds. Alla inblandade skall vara där av egen fri vilja. Men kan jag inte förstå hur någon kan tycka att det är upphetsande att kissa på någon, nej då förstår jag inte det. Det är inte min ensak och det säger mig inte något speciellt om personen, förutom att han/hon tänder på urin. Trots att "sex" och "sexualitet" ses som något personligt i många sammanhang, behandlas det högst offentligt och är föremål för en mängd sociala och lagliga sanktioner. Jag menar att de normerande diskurserna inkräktar på individens upplevelse av sig själv och andra. Det är en ofrihet som ger sig tillkänna.

På universitetet finns det stor kunskap om HBT, men vart tar den vägen i den dagliga undervisningen? Jag tror att människor dagligen möter personer i sitt jobb, som de skall skapa relation med, men som bränner den möjligheten när personen kliver in i rummet och de förutsätter att personen är heterosexuell. "Har du någon kille"? Tänk er en 15-årig tjej hos kuratorn, som får denna fråga och är förälskad i en tjej. Jag tror att det då blir svårt att skapa en bärande relation för kurativt arbete. I hur många fikarum sitter det inte människor som känner sig exkluderade vid varje rast, i stereotypa diskussioner om män och kvinnor och förhållanden dessa emellan.

Alla skolor har ett ansvar att möta behovet av mångfald och variation. De som skriver ungdomsböcker idag har ett ansvar att öppna upp för reflektion och diskussion. Det finns mycket få ungdomsböcker som behandlar ämnen som ett mindre vanligt sexuellt beteende eller en annan sexuell preferens än personer av motsatt kön. Jag önskar att det skrevs litteratur som speglar variation och verklighet. När skall vi våga skriva på ett annat sätt och utmana normen? Det gjorde Hans- Eric Hellberg i hans böcker *Puss* och *Kram*, vilka läses än idag. Peter Pohl har skrivit en bok som heter *Nu heter jag Nirak*. Ulla Lundqvist, recensent på DN kallar den "gubbsjuk fantasi". Den unga flickan i boken blir förförd och manipulerad till sex, av sin mammas nya kille Roland. Ämnet är kontroversiellt och Pohl beskriver hur det går till och går ibland in på detaljer, vilket är mycket obehagligt att läsa. Övergrepp kan inte vara annat än obehagligt att läsa om. Det gör däremot inte Pohl till en pervers person. Man kan hävda att en historia kräver sin författare. Jag menar att ungdomslitteratur kräver sina vuxna, eller unga vuxna. Vi behöver nytänkande, mod och fantasi. Jag menar också att en medveten diskussion om den pluralism som finns vad det gäller sex och sexualitet, är absolut nödvändig på den samhälleliga arenan. Kan man acceptera att över femtio procent unga män anser att homosexualitet är en sjukdom? Vi måste jobba medvetet med dessa frågor, för att öka toleransen inför våra olikheter. Vi behöver ett erkännande av de varianter som finns. Vi

behöver få läsa om karaktärer som vill ha sex med tjejer och killar, ibland samtidigt. Vi behöver få läsa om tjejer, som lyfter upp killar på skänken, om personer som funderar på vad partnern skulle säga om att binda honom, om hur man frågar om kompisarna vill följa med på gayklubb, om hur någons voyeurfantasier ser ut, om hur det känns när den manliga G-punkten, som kan hittas 8 cm in i anus blir stimulerad, om hur drömmen om att bli piskad blev sann, om hur det kändes att ”komma ut”.

Jag tror att det finns en mängd kompetenta författare, som inte vågar skriva om vissa ämnen. De är för kontroversiella. Så länge sex är kontroversiellt, blir det svårt att normalisera beteenden som inte stämmer överens med normen. Så länge bilden av den attraktive, tränade, nonchalanta killen reproduceras genom teve, media och skönlitteratur, kan vi inte kräva av unga män idag, att de själva inte skall reproducera det beteende, som tillskrivs dem. Det är en självuppfyllande profetia. Traditionen är lång och det är tunga mönster att bryta. Den akademiska forskningen har kommit ganska långt, men på golvet, i skolan och i hemmen tror jag att situationen ser annorlunda ut.

Även om diskussionen om maskulinitet, mannens utmanade position och förändrade villkor framträder allt oftare och sannolikt kommer att fortsätta att utvecklas, finns det en poäng i att titta på de vinster män, i maktposition erhåller med en solidarisk politik gentemot den kris man menar att män befinner sig i. Genom försök att finna motbilder och ett skapande av en mångfacetterad bild av maskulinitet, utmanas rådande maktordning. Den hegemoniska maskuliniteten kritiseras och det hoppas jag att mansforskning kommer att fortsätta med. Forskningen har riktat uppmärksamhet mot unga män, en grupp som utsätts för stor press och som reagerar på denna press på olika sätt. Den psykiska ohälsan bland unga är hög. Vi behöver utveckla en nyanserad bild av mänskligheten, både män och kvinnor och sluta ställa dem mot varandra.

Kanske forskning på hur litteratur i skolmiljö ser ut kunde vara fördelaktigt om man anser att skolan är en bra arena för förändringsarbete. Finns det variation i den litteratur man använder som undervisningsmaterial? Jag tror också att det alltid är viktigt att fråga ungdomar vad de själva vill ha. Vad vill de läsa om? Uppdraget blir då att skriva böcker om det!

Litteraturlista

- Alvesson, Mats/Deetz, Stanley (2000): *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Ambjörnsson, Fanny (2006): *Vad är queer?* Stockholm: Natur och Kultur
- Bergström, Göran/Boréus, Kristina (red.)(2005): *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur
- Börjesson, Mats/Palmblad, Eva (red.)(2007): *Diskursanalys i praktiken*. Ljubljana: Liber AB
- Cameron, Deborah/ Kulick, Don (red.)(2006): *The language and sexuality reader*. London: Routledge
- Egidius, Henry (2005): *Psykologilexikon*. Stockholm: Natur och Kultur
- Ellis, Brian (2002): *The philosophy of nature: a guide to the new essentialism*. Chesham: Acumen
- Foucault, Michel (1980): *Power/knowledge. Selected Interviews and other Writings 1972-1977*. New York: Harvester Press
- Hellberg, Hans-Eric (1973): *Kram*. Stockholm: Lind&Co Förlag AB
- Hellberg, Hans-Eric (1975): *Puss*. Stockholm: Lind&Co Förlag AB
- Johansson, Thomas (red)(2000): *Det första könet? Mansforskning som reflexivt projekt*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson, Thomas (red.)(2005): *Manlighetens omvandlingar. Ungdom, sexualitet och kön i heteronormativitetens gränstrakter*. Göteborg: Daidalos
- Johansson, Thomas/Lalander Philip (red.)(2003): *Sexualitetens omvandlingar. Politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer*. Göteborg: Daidalos
- Jørgensen Winther, Marianne/Phillips, Louise (1999): *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Langfeldt, Tore (2005): *Erotikk og fundamentalisme: fra Mesopotamia til kvinnefronten*. Oslo: Universitetsforlaget
- Löfgren-Mårtensson, Lotta/Månsson, Sven-Axel (2006): *Sex överallt, typ!?* Stockholm: Förlagshuset Gothia
- McNair, Brian (1996): *Mediated sex: pornography and postmodern culture*. London: Arnold

Neumann, B. Iver (2003): *Mening, materialitet, makt. En introduktion till diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur

Olofsson, Sandra (2007): *Pojkars maskulinitetsskapande i samtida skönlitterära ungdomsböcker*. Borås: Högskolan i Borås
Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid institutionen biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan

Stephens, John (red.) (2002): *Ways of being male: representing masculinities in children's literature and film*. New York: Routledge

Pedersen, Willy (2005): *Nye sexualiteter*. Oslo: Universitetsforlaget

Whitehead, M. Stephen/Barret, J. Frank (red.)(2001): *The masculinities reader*. Cornwall: Polity Press

Young, Lynne/Fitzgerald Bridgit (2006): *The power of language: how discourse influences society*. London: Equinox

Carr, C Lynn (1999): "Cognitive Scripting and sexual identification: Essentialism, Anarchism, and Constructionism". Symbolic Interaction, Official Journal of the society for the Study of Symbolic Interaction Volume 22, Number 1,

English, Deirdre/Hollibaugh, Amber/Rubin, Gayle (1981): "Talking sex: A Conversation on Sexuality and Feminism". Feminist review. London: Camelot Press (reprint Socialist review no 58; Vol 11 No4 June-August 1981)

Malm, Rasmus (2006): "Mejkade män och moderna myter". Ottar. Tidskrift om sexualitet och samhälle från RFSU

Rubin, S.Gayle (1981): "Thinking sex: Notes for a radical Theory of the Politics of Sexuality" Culture, Society and Sexuality: a reader. London, UCL Press 1999
<http://ezproxy.ub.gu.se/login?url=http://www.netLibrary.com/urlapi.asp?action=summary&v=1&bookid=70791>

Skönlitterära ungdomsböcker

Bredow, Katarina (2006): *Räcker det om jag älskar dig?* Stockholm: Rabén & Sjögren

Hamberg, Emma (2006): *Linas kvällsbok 2: Två killar och ett hjärta*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag

Jacobsson, Anders/Olsson, Sören (2001): *Emanuel*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Nilsson, Per (2004): *Solprinsen*. Stockholm: Rabén & Sjögren

